

Waterspiegel

Opinieblad van de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)

Vewin Lobby-agenda 2020-2021

Pieter-Jaap Aalbersberg
Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid

Joyce Nelissen
Directeur Waterleiding
Maatschappij Limburg

 Vewin

23ste jaargang, nummer 4
september 2020

Colofon

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

HOOFDREDACTEUR

Arjen Frenzt, frenzt@vewin.nl

REDACTIE

Arjen Frenzt, Hans de Groene,
Amarins Komduur,
Patricia van der Linden,
Philip Reedijk
redactiewaterspiegel@vewin.nl

EINDREDACTIE

Philip Reedijk,
philip@maascommunicatie.nl

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

Van Beek Images, Maas
Communicatie/Tom Pilzecker,
Vewin, Shutterstock, Hollandse
Hoogte

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis toegezonden aan mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de watersector. Adreswijzigingen kunnen worden gericht aan Vewin, Postbus 90611, 2509 LP Den Haag. Verzoeken om een abonnement zijn ter beoordeling van de hoofdredactie: redactiewaterspiegel@vewin.nl.

Artikelen uit deze uitgave mogen worden overgenomen na toestemming van de uitgever. De gebruikte foto's zijn bedoeld als illustratie en hoeven niet de beschreven situatie letterlijk weer te geven. De redactie heeft zijn uiterste best gedaan om alle copyright-houders van gebruikt beeldmateriaal op te sporen. Indien u meent dat u rechthebbende bent, kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden in een seal van biofolie. Deze mat-transparante folie is binnen 90 dagen volledig composteerbaar en mag dus in de GFT-bak. Biofolie is gemaakt van de reststoffen van maisproducten en aardappelzetmeel.

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C118711
www.fsc.org

Inhoud

Deltacommissaris Peter Glas bezoekt Brabant Water 4

Column: Prof. dr. ir. L.C. (Luuk) Rietveld 5

'Oefenen, oefenen en nog eens oefenen!' 6

Waterbeeld: Optimalisatie spaarbekken De Gijster 11

'We moeten als sector onze krachten bundelen' 12

Toekomstproof watersysteem: vier directeuren aan het woord 15

Vewin Lobby-agenda 2020-2021 24

De Europese Green Deal – werk in uitvoering 32

Het Waterpaspoort van Maurits von Martels 34

Achterspiegel: Geef drinkwaterbedrijven ruimte om te investeren 36

6

‘Oefenen, oefenen en nog eens oefenen!’

Als Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) bij het ministerie van Justitie en Veiligheid is Pieter-Jaap Aalbersberg sinds 1 februari 2019 verantwoordelijk voor onder andere cybersecurity. Wij stellen hem enkele vragen over de weerbaarheid van de vitale sectoren en de toenemende digitale dreigingen voor de drinkwatersector.

12

‘We moeten als sector onze krachten bundelen’

Joyce Nelissen was op 15 september alweer een jaar directeur van Waterleiding Maatschappij Limburg (WML). Zij volgde vorig jaar Ria Doedel op die na ruim twaalf jaar directeurschap afscheid nam. Enthousiast geeft Nelissen aan dat het nu een mooi moment is om meer te vertellen over haar rol, aanpak en wensen.

15

Toekomstproof watersysteem

Door de droogte in de afgelopen paar jaren, staan het watersysteem en de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwaterbronnen sterk in de belangstelling. De eind van dit jaar te verschijnen Beleidsnota Drinkwater moet duidelijk maken hoe de toekomstige drinkwatervoorziening duurzaam wordt verzekerd. We laten in dit artikel vier directeuren van waterbedrijven aan het woord.

V.l.n.r.: Peter Glas, Peter van der Velden, Hans de Groene, Guiljo van Nuland.

Deltacommissaris Peter Glas bezoekt Brabant Water

Deltacommissaris Peter Glas bracht op 16 juli een werkbezoek aan Brabant Water. Algemeen directeur Guiljo van Nuland ontving hem samen met de voorzitter (Peter van der Velden) en de directeur (Hans de Groene) van Vewin op het drinkwaterproductiebedrijf in Seppe. Onderwerp van gesprek was een klimaatrobuuste drinkwatervoorziening.

Guiljo van Nuland lichtte aan de Deltacommissaris zijn 'Ladder van Aanpak' toe. Een aanpak die drie treden en drie tijdsdimensies kent en die moet leiden tot een klimaatrobuust drinkwatersysteem.

Ladder met drie treden

Van Nuland: 'Een recent met de provincie gesloten bestuursovereenkomst is de eerste trede. Daarin staan onder andere afspraken over het sturen op afvlakking van de watervraag. Wij zijn volop bezig met bewustwordingscampagnes voor onze huishoudelijke en zakelijke klanten én waterbesparingsactiviteiten in onze eigen bedrijfsvoering. De tweede trede is het werken naar een duurzame inpassing van onze huidige winningen. Voor de middellange termijn betekent dit dat we op dit vlak intensief samenwerken met onze waterpartners (provincie, waterschappen, natuurorganisaties, ZLTO) in de verschillende Brabantse gebieden. Mochten

er, als laatste trede, nog mitigerende maatregelen nodig zijn, dan pakken we ook die op.'

Toekomstig beleid

Vewin lichtte de bedreigingen voor de kwaliteit van de bronnen van drinkwater toe en ging ook in op de toekomstige zoetwaterbeschikbaarheid. 'Er is een fundamenteel andere kijk nodig op het watersysteem', aldus Vewin-voorzitter Peter van der Velden, 'met als rode draden ruimtegebruik beter afstemmen op waterbeschikbaarheid, water beter vasthouden en bewust omgaan met water. De onttrekkingen voor drinkwater vormen slechts een bescheiden onderdeel van de totale 'waterbalans', maar de drinkwatersector wil graag samen met andere partijen, zoals waterschappen, provincies, Rijk en andere gebruikers, actief bijdragen aan de transitie van het watersysteem.'

Waardering aanpak Brabant Water

Na een rondleiding over het waterproductiebedrijf sprak Peter Glas zijn waardering uit voor de aanpak van Brabant Water om tot een klimaatrobuust drinkwatersysteem te komen. Glas: 'Deze aanpak bewijst dat je door tijdig te anticiperen ook voor de lange termijn de drinkwatervoorziening veilig en robuust kunt houden.'

In elke Waterspiegel vragen wij een columnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema. Deze keer is dat Luuk Rietveld, professor of Drinking Water & Urban Water Cycle Technology, TU Delft.

Gewoon WEL aan denken

Gedurende mijn sabbatical in Costa Rica van afgelopen halfjaar heb ik ruim de tijd gehad om te reflecteren op onze watersector. Costa Rica staat bekend als een relatief ontwikkeld land met een prachtige natuur, die ook dienstdoet als waterbuffer. Er zijn echter ook veel bedreigingen en problemen; de watervoorziening in Costa Rica is bijvoorbeeld niet optimaal.

In grootstedelijke agglomeraties krijgt men het niet voor elkaar om 24 uur per dag te leveren, en de waterkwaliteit laat te wensen over. Bij het grootschalig verbouwen van bananen, ananas, suikerriet en koffie worden veel pesticiden gebruikt, die uiteindelijk in het grondwater terecht komen. Daarnaast stroomt veel huishoudelijk en industrieel afvalwater ongezuiverd de rivieren in, wat tot eutrofiëring van de reservoirs leidt en zorgt voor plastic soep in de oceanen.

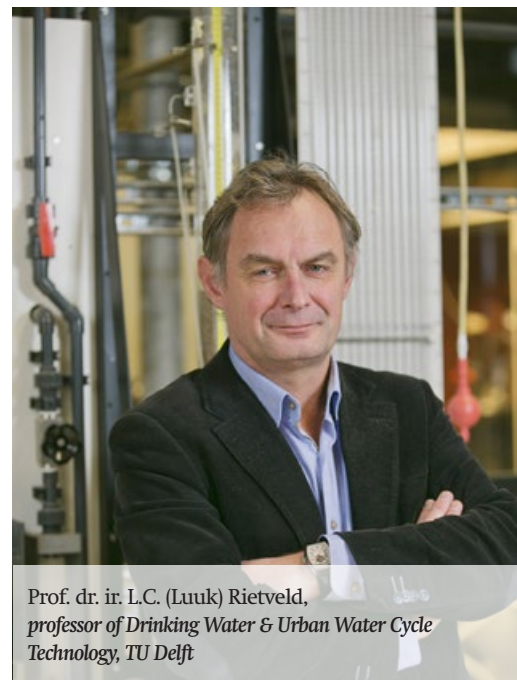
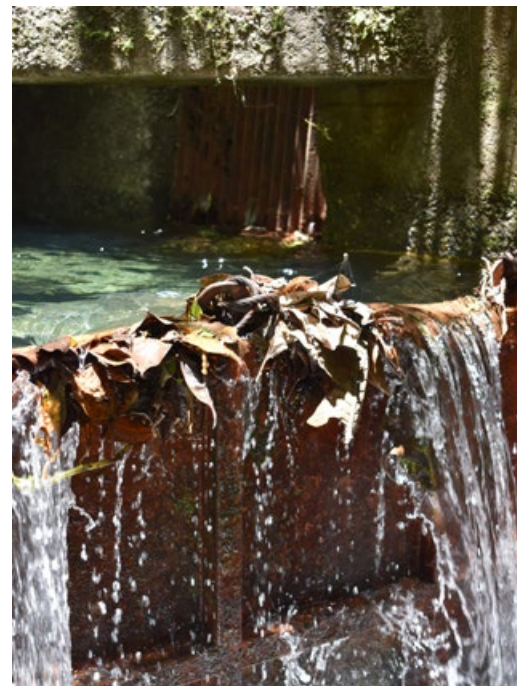
Veel van dit soort problemen hebben wij in Nederland ook gehad, maar uiteindelijk zijn we ze, tot op zekere hoogte, te boven gekomen. Maar, we zijn er nog niet. Met hoeveel verontreinigingen, die in het verleden zijn geloofd, hebben wij nog te kampen? Nu nog steeds worden het gebruik en het lozen van persistente microverontreinigingen gedoogd. We denken niet aan de langetermijnconsequenties of sluiten bewust onze ogen voor de gevolgen. We hebben nu wel mooie bermranden langs boerensloten om directe afstroming te voorkomen, maar we verspreiden nog steeds gif in het milieu. Dit om hoge opbrengsten van onze gewassen te verkrijgen en de prijs van onze gewassen laag te houden. Maar is dit duurzaam?

Als wij opnieuw mochten kiezen, en wel goed zouden nadenken, zouden wij dan weer voor dezelfde ontwikkeling gaan? Zouden wij weer eerst veel van onze natuur verwoesten en die dan weer geleidelijk proberen te herstellen? Veel van onze huidige natuurgebieden zijn (grond-) waterwingebieden. Met de kennis van nu, hadden we die niet veel groter moeten maken?

Tijdens de coronacrisis zijn we even wakker geschud en vroegen we ons collectief af of wij niet op te grote afstand van de natuur leven. In Costa Rica kwamen de meeste gevallen van coronabesmettingen in eerste instantie voor bij de seizoenarbeiders, die in erbarmelijke omstandigheden in de landbouw en de constructie werken. Echter, bij veel indianenstammen kreeg het virus geen voet aan de grond, omdat zij in evenwicht met de natuur leven.

Costa Rica wil zich nu verder ontwikkelen. Aan de ene kant wil het land CO₂-neutraal zijn; aan de andere kant ook fruit exporterend zijn. Men wil een ecologisch paradijs zijn, maar ook veel toeristen aantrekken. Hoe kan Costa Rica een duurzame sprong vooruit maken? Welke waarden uit onze watersector zouden wij aanbevelen aan onze collega's in Costa Rica en welke fouten zouden zij niet moeten maken? Ik zou zeggen: ga voor een perfect water- en sanitatiesysteem, toegankelijk voor iedereen. Zorg voor meer wateropslag in watervoerende pakketten, als de duinen, en combineer dit met natuurbehoud. Bind de strijd aan met gebruik van bestrijdingsmiddelen, ga voor volledige recycling van grondstoffen en promoot geen grootschalige landbouw, behoud alle primaire bossen en leef in evenwicht met de natuur. Denk nu na over de toekomst.

Column

Prof. dr. ir. L.C. (Luuk) Rietveld,
professor of Drinking Water & Urban Water Cycle
Technology, TU Delft

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
Pieter-Jaap Aalbersberg

‘Oefenen, oefenen en nog eens oefenen!’

Als Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) bij het ministerie van Justitie en Veiligheid is Pieter-Jaap Aalbersberg sinds 1 februari 2019 verantwoordelijk voor onder andere cybersecurity. Omdat dit onderwerp hoog op de agenda staat bij de drinkwaterbedrijven, stellen wij hem enkele vragen over de weerbaarheid van de vitale sectoren en de toenemende digitale dreigingen voor de drinkwatersector. ‘Vooral oefenen is essentieel.’

Volgens de NCTV neemt de dreiging in het algemeen toe, met name op de aandachtsvelden cybercrime, statelijke actoren en samenhang ICT-systemen. Aalbersberg: 'Meer specifiek voor de drinkwatersector bestaat er een aanzienlijk risico op cybercriminaliteit en is er belangstelling vanuit statelijke actoren. Dit komt door het karakter van de drinkwatervoorziening als vitaal proces. Het is dus van groot belang om binnen je sector na te gaan of de bescherming tegen ongewenste zaken van buitenaf (nog) op orde is, zodat je niet achter de feiten aanloopt.'

'Jaarlijks brengen wij als NCTV met onze partners binnen de overheid, de wetenschap en het bedrijfsleven het Cybersecuritybeeld Nederland uit (het CSBN). Daarin duidt de Nationaal Coördinator de meest recente ontwikkelingen en dreigingen op de digitale veiligheid van Nederland. Uit het laatste dreigingsbeeld van juni dit jaar blijkt wederom dat de digitale dreiging van landen in de vorm van spionage en sabotage een permanente dreiging vormen voor onze nationale veiligheid.'

Dreiging neemt toe

Aalbersberg kijkt breder dan alleen het versterkingsprogramma vitale infrastructuur dat het kabinet medio 2019 aankondigde. Hij vertelt: 'In 2019 was de titel van het Cybersecuritybeeld nog 'Ontwrichting ligt op de loer'. Dit jaar was onze toon al wat alarmerender: 'Cyberincidenten kunnen de gehele Nederlandse maatschappij verlammen'. De reden hiervoor is volgens Aalbersberg dat elk jaar de dreiging toeneemt en onze weerbaarheid achterblijft. Daarom benadrukt hij dat de weerbaarheid omhoog moet: 'Bij de rijksoverheid, de provincies en de gemeenten, bij de vitale aanbieders, maar ook bij het mkb en de grotere bedrijven... en de burgers zelf.'

Prioriteiten in versterkingsprogramma

Volgens Aalbersberg is het belangrijk prioriteiten te stellen. 'Ik zie nog te veel sectoren ICT-vernieuwingen doorvoeren zonder iets aan cybersecurity te doen. Bij veel bedrijven is er niet 24/7 een ICT-afdeling aanwezig. Maar je moet altijd meteen kunnen ingrijpen als er van buitenaf een datastroom binnenkomt die verstrekende gevolgen kan hebben, zoals het stilleggen van je hele systeem. Dat is de realiteit in de wereld van nu en daarop moeten we voorbereid zijn.'

'Onder onze aanpak van cybersecurity hangt een versterkingsprogramma, inclusief een cybersecurity-agenda. Onze overheid, de regering en de minister zijn steeds bezig met het zetten van stappen om Nederland weerbaarder te maken. Ook hier is de grote uitdaging dat zaken niet meer op zichzelf staan, maar dat alles met elkaar samenhangt.'

Investeren in techniek en organisatie

Het versterkingsprogramma roept iedereen op om de boel op orde te hebben en dat houdt primair in dat sectoren zelf moeten investeren. 'Dat kan gebeuren met ondersteuning door het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) in Den Haag. Om te kunnen vaststellen wat nu precies de dreiging is, moet je heel 'eenvoudig' weten

waar alles zit. Dus niet alleen alle hoofdsystemen, maar ook alle kleine systemen. Tegenwoordig zit de kwetsbaarheid vaak niet in de grote, goed beveiligde computersystemen op het hoofdkantoor, maar in een kleine server met een router ergens ver weg. Dan gaat het om vragen zoals: is alle onderhoud up-to-date? Weet iedereen wat hij of zij moet doen? Zijn alle processen goed? Als het niet op orde is, investeer dan. Maar kijk ook verder. Zoals: heb je de juiste leveranciers? Dit betekent natuurlijk ook iets voor de drinkwatersector. Ik ben van mening dat de vitale sectoren, inclusief de drinkwaterbedrijven, al goed meedoen. Maar mijn boodschap is wel: blijf alert!'

Cyberweerbaarheid: trusted channels

De Cyber Security Raad heeft in een recent rapport over cyberweerbaarheid de ministers van Justitie en Veiligheid (JenV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) geadviseerd om binnen één jaar in samenwerking met de vitale sectoren zogeheten 'trusted channels' te realiseren. De drinkwatersector pleit hier al langere tijd voor. Met het oog op de toenemende digitale dreiging moet de overheid de vitale sectoren tijdig voorzien van inlichtingeninformatie inclusief handelingsperspectief om de juiste maatregelen te kunnen treffen en te rechtvaardigen. *Neemt u dit advies over?*

Aalbersberg: 'Het versterkingsprogramma vitale infrastructuur houdt in dat het NCSC informatie deelt met alle sectoren, zowel op het gebied van risico als van dreiging. Dat is een belangrijke rol van de overheid. De NCTV en het Veiligheidsloket voorzien het NCSC 24/7 van informatie, dat het vervolgens doorzet naar de vitale sectoren. Wij willen de vitale sectoren zo snel mogelijk waarschuwen, zodat iedere sector zelf maatregelen kan treffen bij risico's en dreigingen.'

'Op dit moment werken we intensief samen met de telecombedrijven aan de introductie van 5G, waarbij we ook kijken naar de actuele technische ontwikkelingen binnen de cybersecurity. Wat zijn de risicodreigingen? Daarbij maken we steeds de afweging: wat doen we juist wel en wat niet? Deze ontwikkeling is van belang voor hoe we dat straks met de overige vitale sectoren verder gaan aanpakken. Dit zit heel erg in de richting van 'trusted channels'. Daarbij wordt de supply chain ook steeds belangrijker. Samen met alle sectoren ontwikkelen we momenteel een versterkte aanpak ter bescherming van de vitale infrastructuur.'

Bevoegdheidsverdeling

Onderdeel van de versterkte aanpak is onderzoek naar bevoegdheden van de overheid om bij cybersecurity gerelateerde crises in te grijpen. *Tot waar reikt volgens u de verantwoordelijkheid van de vitale sector en waar start die van de overheid?*

Aalbersberg: 'Minister van JenV Grapperhaus heeft aangekondigd dat hij hiernaar wil kijken. Primair zijn de vitale sectoren zelf verantwoordelijk, dus ook de drinkwatersector is eerst zelf aan zet. Maar men kan daarin natuurlijk wel samenwerken met de overheid. Die staat daar ook positief tegenover.'

‘Mocht het echt nodig zijn, dan moet de overheid in het belang van de burgers wel middelen hebben om te kunnen ingrijpen. Stel dat er onvoldoende maatregelen worden genomen, dan is de vraag: is er een vorm van doorzettingsmacht nodig, als laatste redmiddel? We kijken momenteel naar hoe we deze doorzettingsmacht kunnen verankeren. Want onze samenleving moet voorbereid zijn op cyberbedreigingen. De doorzettingsmacht is niet gebaseerd op puur van bovenaf ‘ingrijpen’. Het gaat erom de sectoren het zelf te laten doen, ze erop aan te spreken, ze zo sterk mogelijk te laten zijn en daarop aan te sluiten.’

Governance van digitale veiligheid

De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) start een onderzoek naar de governance van digitale veiligheid in Nederland. *Hoe verhoudt dit zich tot uw onderzoek naar bevoegdheden van de overheid om bij cybersecurity gerelateerde crises in te grijpen?*

Aalbersberg: ‘De OVV heeft aangekondigd een onderzoek te doen naar de Citrix-casus van begin dit jaar. En daarin vooral te kijken naar de rol van de overheid: hoe heeft zij hierin gehandeld, hoe zijn de betrokken partijen ermee omgegaan? Dat is voor ons belangrijk, zo leren wij wat er beter kan. Maar het is vooral een onderzoek naar deze specifieke casus, geen breed onderzoek naar digitale veiligheid.’

‘Daarnaast zijn wij als NCTV bezig met een verkenning van de wettelijke bevoegdheid van het NCSC tot het delen van informatie met andere partijen zoals niet-vitale organisaties. Op deze manier werken we verder aan een landelijk dekkend stelsel, waarbij bedrij-

ven en organisaties kunnen beschikken over de juiste informatie om hun eigen verantwoordelijkheid te kunnen nemen in het digitaal veilig maken van hun systemen.’

Dat zijn allemaal stappen die eraan bijdragen om ons land veilig te houden bij een digitale bedreiging. Juist naar aanleiding van de Citrix-casus is het belangrijk dat we externe onafhankelijke partijen onderzoek laten doen om daarvan te leren. Dit soort crises zijn niet eenmalig. Ze zullen vaker voorkomen en iedere crisis kan en moet belangrijke informatie opleveren voor verbetering.’

Belang van voorbereiding

In de kabinetsreactie op het rapport ‘Voorbereiden op digitale ontwrichting’ van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

staat dat oefenen één van de belangrijkste maatregelen is om ons voor te bereiden op incidenten. *Wat is de stand van zaken van het opzetten van een breed publiek-privaat oefenprogramma?*

Aalbersberg: 'Het onderwerp 'voorbereiding' moet prioriteit blijven houden bij de raden van commissarissen van de drinkwaterbedrijven. Daarnaast moet je een heel goed crisisplan hebben en tot slot is het adagium 'oefenen, oefenen en nog eens oefenen!'. Soms is dat alleen oefenen op het gebied van ICT. Maar stel dat alle bedieningen van pompstations opeens worden geblokkeerd. Krijg je het dan snel voor elkaar dat alles weer loopt zoals het moet? Weerbaar zijn betekent dat je je beveiligingsniveau op orde hebt, maar ook dat je een eventuele breuk of verstoring snel opmerkt en maatregelen voorhanden hebt om de continuïteit te borgen.'

'Je kunt nog zulke goede plannen hebben, maar tijdens een praktijkoefening zie je vaak dat niet iedereen alles even scherp op zijn netvlies heeft staan. Dan bedoel ik ook iedereen, op alle organisatieniveaus: van medewerkers op de werkvloer tot aan de raad van bestuur. Je test meten of je crisisplan nog op orde is. Ook daarom is oefenen zo belangrijk.'

ISIDOOR-oefening

'Op rijksniveau kennen we de ISIDOOR-oefening, een driedaagse cross-sectorale oefening waaraan publieke en private partners meedoen. Het doel van de oefening is de gezamenlijke aanpak, samenwerking en coördinatie bij een cybercrisis testen.' Deelnemers zijn afkomstig uit verschillende sectoren zoals: drinkwater, energie-distributie, haven, nucleair, chemie en telecom. Ook verschillende ministeries oefenen mee met deze verschillende gesimuleerde

cyberincidenten. 'Zo'n grote oefening, over sectoren heen, moet ook op Europees niveau gebeuren, omdat een grote internet- of energie-uitval zich vaak niet beperkt tot één land.'

'Vanwege de coronapandemie zijn verschillende geplande oefeningen tussen het Rijk en de vitale sector verschoven naar volgend jaar. De ISIDOOR-oefening, waarbij het Rijk en vitale organisaties samen oefenen, is daarvan de meest in het oog springende.'

'Voor wat betreft (stress)testen bevinden we ons op dit moment in een verkennende fase, waarbij eerst uitgevraagd en geïnventariseerd wordt wat op dit moment al daaraan raakt. Hierna kijken we naar de verdere behoeften en noodzaak voor security (stress)testing binnen het Rijk en de vitale sector.'

Toeleveranciers

In de versterkte aanpak is veel aandacht voor toeleveranciers van vitale sectoren. De drinkwatersector pleit voor certificering van IACS-systemen (Industrial Automation & Control Systems). Dit zijn meet- en regelsystemen die worden gebruikt voor de aansturing van primaire processen binnen de vitale infrastructuur zoals onder andere bij de drinkwatervoorziening. Hierbij zou gekeken moeten worden naar voorwaarden rondom het updaten van producten en de betrouwbaarheid van de leverancier zelf. Gezien het internationale karakter van de meeste leveranciers zou certificering op Europees niveau moeten plaatsvinden. *Hoe staat u hier tegenover?*

Aalbersberg: 'Het draait hier niet alleen om een certificering. In een klassiek productieproces kon je zelf veel sturen. Maar tegenwoordig

EPCIP-richtlijn (Europese richtlijn tot bescherming van de kritieke infrastructuur):

In 2019 is de EPCIP-richtlijn geëvalueerd. Hieruit kwam naar voren dat deze weinig zou hebben bijgedragen aan de bescherming van Europese kritieke infrastructuur. Eén van de oorzaken zou zijn dat de scope van de richtlijn te beperkt is, waardoor deze op slechts een aantal sectoren van toepassing is. In opdracht van de Europese Commissie wordt een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar mogelijke oplossingen voor het verder versterken van de bescherming van kritieke infra in de EU. Vewin houdt vast aan het eerdere standpunt, namelijk dat de Nederlandse drinkwatervoorziening geen onderdeel is of moet worden van de Europese kritieke infrastructuur. Uitval van drinkwater in Nederland heeft namelijk géén grensoverschrijdende impact. De huidige sectorale wetgeving en beleid, aangevuld met de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen bni (afgeleid van de Europese NIS-richtlijn), bieden een volledig kader voor bescherming van de Nederlandse drinkwatervoorziening. Wel zou meer ingezet kunnen worden op uitwisseling van ervaringen tussen lidstaten en sectoren, en op onderzoek naar de afhankelijkheden van toeleveranciers.

Standpunt van Vewin is: Houd de Nederlandse drinkwatervoorziening buiten de Europese kritieke infrastructuur en de scope van de EPCIP-richtlijn.

NIS-richtlijn (Europese richtlijn voor netwerk- en informatiebeveiliging):

De NIS-richtlijn is in Nederland via de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) geïmplementeerd. Hiermee hebben 'aanbieders van essentiële diensten' (AED's, waaronder de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven) een meldplicht voor ICT-incidenten gekregen (een meldplicht aan de toezichthouder en het NCSC, het Nationaal Cyber Security Centrum van de NCTV), alsook een aantoonbare zorgplicht voor de beveiliging van hun netwerk- en informatiesystemen. De richtlijn wordt in opdracht van de Europese Commissie geëvalueerd. De lidstaten zouden de richtlijn op een té verschillende wijze hebben geïmplementeerd (lidstaten zouden verschillende methoden hebben voor de identificatie van AED's, voor het vaststellen van wanneer exact incidenten gemeld moeten worden, etc.).

Standpunt van Vewin is: Geen aanvullende wet- en regelgeving vanuit Europa; invulling van de meld- en zorgplicht is een nationale aangelegenheid, gebaseerd op het risicoprofiel en de impact van uitval van de vitale voorziening. Wel zouden met het oog op meer harmonisatie op Europees niveau uitgangspunten kunnen worden opgesteld voor de identificatie van AED's en voor de drempelwaarde van de meldplicht.

opereren veel organisaties in een geïntegreerde supply chain met leveranciers en subleveranciers. Dan moet je verder kijken dan je eigen bedrijf. Wees je ervan bewust dat je kritische schakels net zo goed in de supply chain kunnen zitten, denk bijvoorbeeld aan onderhoudsleveranciers. Als vitale sector ben je daar net zo verantwoordelijk voor, als voor je eigen gebouw.’

‘Soms helpt certificering daarin, maar het draait om veel meer. Het gaat bijvoorbeeld ook om je oefenprogramma blijven controleren, oefenen met je supply chain en het blijven checken van de bedrijven in de supply chain. Hoort hij er nog bij of niet? Dit doe je samen met de overheid als partner. Het betekent ook kritisch blijven kijken naar de ontwikkelingen van de technologie. Hoe is het gesteld met cybersecurity? Dat is misschien wat wennen voor bepaalde sectoren, want daarmee kijk je ook kritisch naar de producten in de supply chain. Soms helpt certificering daarbij. Maar dit is maar één element en nooit het enige element. Want ook met certificering zul je scherp moeten blijven.’

Europese regelgeving

Ook op dit gebied is regelgeving vanuit Brussel belangrijk voor Nederland. *Met welke ontwikkelingen in Europa moet rekening worden gehouden? Wat is het Nederlandse standpunt ten aanzien van de reviews van de EPCIP- en NIS-richtlijnen?*

Aalbersberg: ‘Voor de digitale weerbaarheid van onze vitale sectoren is het belangrijk om op Europees vlak samen te werken. Bijvoorbeeld op het gebied van ontwikkeling en innovatie, kennisdeling en gezamenlijk oefenen. Omdat cybersecurity niet ophoudt bij landsgrenzen, moeten we alert blijven op wat er elders in Europa gebeurt. Ook hier helpen Europese richtlijnen.’

‘De NIS-richtlijn heeft ons echt wat gebracht qua prioritering en samenwerking op het gebied van cybersecurity. We zullen in ons land de boel goed op orde moeten hebben. Als eerste binnen de rijksoverheid en de vitale sectoren. Maar we moeten ook de standaards beter krijgen. Bij een review van de richtlijn kijken we hoe we de digitale weerbaarheid verder kunnen verhogen.’

‘Op dit moment wordt gewerkt aan het in kaart brengen van de huidige wettelijke taken en bevoegdheden die het mogelijk maken informatie te delen of in het uiterste geval in te grijpen dan wel te sturen op de digitale veiligheid bij overheid, vitale en niet-vitale organisaties. Deze verkenning moet in januari 2021 af zijn en de uitkomsten zullen worden betrokken bij de wijziging van de Wbni.’

Waakzaam, maar optimistisch

Ondanks alle risico's en dreigingen die continu op de loer liggen, blijft Aalbersberg positief gestemd. ‘Vergeleken met Europa zijn we in Nederland al heel ver op het gebied van technologie. Daarom willen hackers onze systemen ook wel eens ‘uitproberen’. Dat heeft als positief gevolg dat wij nu best ver zijn op het gebied van cybersecurity. Wij zijn er toch om de vinger op de zere plek te leggen. Hoewel de dreiging toeneemt en de weerbaarheid in het algemeen binnen ons land wat achterblijft, lopen multinationals en vitale sectoren daarin weer wat voorop. Maar zo langzamerhand zijn we ook allemaal afhankelijk van de zwakste schakel ergens anders. Dus we hebben een collectieve verantwoordelijkheid om dit onderwerp hoog op de agenda te houden.’

Terminologie NCTV

Cybercrime; criminaliteit met als doelwit en middel ICT. Denk aan manipulatie van computerchips in bedrijfssystemen, bankpassen en mobiele telefonie. Op deze manier willen criminelen geld verdienen en kunnen dat internationaal heel makkelijk. Binnen cybercrime zijn geen grenzen.

Staatelijke actoren; andere landen ontplooiën offensieve activiteiten met als doel economische spionage of het veroorzaken van verstoringen. Waar het bij cybercrime om geld draait, zijn staatelijke actoren er vooral in geïnteresseerd netwerken in handen te krijgen om deze te kunnen manipuleren.

Samenhang ICT-systemen; de meeste systemen zijn niet meer individueel of ‘standalone’, maar hangen nauw samen met andere componenten van een netwerk of organisatie. Daardoor kunnen hele bedrijven plat komen te liggen wanneer er zich een kleine storing in een deelsysteem voordoet. Door deze integratie en de grote mate van afhankelijkheid van ICT zijn bedrijven en sectoren steeds kwetsbaarder. Om deze reden is in het onlangs geschreven Cybersecuritybeeld de term ‘ontwrichting’ nu veranderd naar ‘verlamming’.

Waterbeeld

Optimalisatie spaarbekken De Gijster

Evides Waterbedrijf gebruikt het opgeslagen Maaswater in het spaarbekken De Gijster als bron voor het maken van drink- en industriewater. Door de oevers steiler te maken en het diepe gedeelte te egaliseren is het voorraadbekken vergroot en de waterkwaliteit verbeterd. Met deze watervoorraad is het mogelijk droge perioden te overbruggen en bij een lage kwaliteit de inname van Maaswater te stoppen. Ook vindt in het bekken natuurlijke voorzuivering plaats.

Joyce Nelissen, directeur Waterleiding Maatschappij Limburg

‘We moeten als sector onze krachten bundelen’

Joyce Nelissen was op 15 september alweer een jaar directeur van Waterleiding Maatschappij Limburg (WML). Zij volgde vorig jaar Ria Doedel op die na ruim twaalf jaar directeurschap afscheid nam. Enthousiast geeft Nelissen aan dat het nu een mooi moment is om meer te vertellen over haar rol, aanpak en wensen.

De belangrijkste externe opgave de komende jaren ziet Nelissen niet als één voor WML alleen. 'Dat heeft alles te maken met de klimaatveranderingen. Dat is mondiaal en dus een nationaal probleem. Natuurlijk zal WML hierop reageren en vooral ook anticiperen voor wat betreft de droogte, waterbesparing, piekneerslag of piekgebruik. Maar de hele beschikbaarheid van water in ons land, en dus van het watersysteem, is een opgave voor ons allemaal.'

Aandacht op watersysteem

'Als sector moeten we onze krachten bundelen', zegt Nelissen vastbesloten. 'Natuurlijk zijn er lokale en regionale verschillen, maar ik ben van mening dat we vooral onze gezamenlijke belangen centraal moeten stellen. Daarbij moeten we onze aandacht richten op ons watersysteem als zodanig. Het verhaal is bekend: ons systeem is van oudsher ingericht op het zo snel mogelijk afvoeren van het water naar de zee. We hebben nu een heel andere uitdaging: water zo lang en goed mogelijk vasthouden. Buffers bouwen voor langdurige droge perioden. Maar dat voor elkaar krijgen, ligt bij alle partners in de waterketen', aldus Nelissen. 'Om te beginnen bij waterschappen, de provincies en het Rijk als bevoegde gezagen. Zij moeten met elkaar naar de beste systeemoplossingen zoeken. Wij zullen als drinkwaterbedrijf daar zeker onze steen aan bijdragen. En het is

die transitie van het watersysteem, die écht noodzakelijk is, die ons gaat helpen om de verdeel- en beschikbaarheidsvraagstukken pas echt goed te tackelen, is mijn inschatting.'

Verbeteringen

Op de vraag hoe de watersector kan verbeteren, zegt Nelissen: 'Ik kijk nu pas op een jaar ervaring binnen WML en de watersector terug, maar ik ben van mening dat je elkaar vindt als zich problemen aandienen. Want hoewel er verschillen zijn tussen de drinkwaterbedrijven, brengen die uitdagingen ons bij elkaar. We hebben andere lokale problematieken, afhankelijk van onze bodems en bronnen waar we uit putten, maar we kampen allemaal met hetzelfde probleem: hoe trotseren we de droogte én hoe zorgen we ervoor dat de kwaliteit van de drinkwaterbronnen meer op orde komt en blijft? Dat zijn twee kanten van dezelfde medaille: waterbeschikbaarheid. Hoe blijven we ervoor zorgen dat onze klanten allemaal beschikken over dat betrouwbare drinkwater dat we allemaal leveren, met de continuïteit en de waarborg die we wettelijk verplicht zijn? Ik kan niet oordelen of dit voorheen ook zo was, maar je ziet nu dat wij als drinkwaterbedrijven nader tot elkaar komen voor onze gezamenlijke opgave, los van onze verschillen. Dat vind ik mooi. Ik denk ook dat dat de weg is die we moeten bewandelen: het delen van onze uitdagingen, dilemma's, problemen en obstakels.'

Voortouw nemen

Als voorbeeld geeft Nelissen het onlangs gehouden overleg met het ministerie van IenW, ILT en een aantal andere drinkwaterbedrijven. Als voorzitter van de Stuurgroep Doelmatigheid, Tarieven en Waterkwaliteit en met haar financiële achtergrond, kon zij hierin het voortouw nemen. Het spreekt haar erg aan om te zien hoe de verschillende achtergronden elkaar aanvullen en er een functioneel samenspel ontstaat. 'Zo kun je gebruikmaken van elkaars bagage als bepaalde dilemma's zich voordoen. In dit geval hebben drinkwaterbedrijven te maken met relatief grote toenemende investeringsopgaven in de sector om de aanwezige infrastructuur te onderhouden, maar ook de uitdagingen van de toekomst ten aanzien van klimaatveranderingen (droogte, capaciteit), opkomende stoffen, waterkwaliteits- en -kwantiteitsvraagstukken het hoofd te bieden. Dat vraagt slagkracht en investeringsruimte, waarbij zowel de Opex als de Capex in het oog moet worden gehouden en vanzelfsprekend de tariefontwikkeling. Het gaat echter knellen als je noodzakelijkerwijs moet investeren maar wordt beteugeld door wet- en regelgeving of door financiële ratio's. Dan is het moeilijk om de maatschappelijke opgave op te pakken en aan de wettelijke plicht te kunnen (blijven) voldoen, in combinatie met een kapitaalmarkt die ook niet stilstaat. Het is dan van belang om te zoeken naar ruimte, oplossingen en alternatieven in gezamenlijkheid met partijen en actoren die onderdeel uitmaken van dit dynamisch speelveld.'

Tijdens het overleg met IenW, ILT en andere drinkwaterbedrijven werden de krachten duidelijk gebundeld. 'We deelden onze uitdagingen en belemmeringen. Los van de historie hoe we daar zijn gekomen, konden we elkaar hierin vinden. Dat is een verbetering die je kunt nastreven. Soms wordt de nood een deugd. Dat gebeurt nu. Ik zie deze beweging heel duidelijk en ik ondersteun haar van harte. Samen komen we verder dan alleen.'

Trots

‘In april hebben de drinkwaterbedrijven een gezamenlijk statement afgegeven, waarin we onze zorgen uitspreken over de droogte en hoe we hiermee omgaan: ‘Herstel de natuurlijke balans in het watersysteem!’. De Unie van Waterschappen sloot zich hierbij aan. Dat vond ik een positieve beweging; dat we als partner in die keten de problematiek omarmen als één opgave. Dat iedereen zijn steentje bijdraagt, daar waar het kan. Dat is iets waar ik trots op ben. Net als op alle mensen op de werkvloer die er dagelijks met heel veel passie en bevoegenheid voor zorgen, dat er elke minuut van de dag ‘zomaar’ water uit de kraan komt. Ook ben ik onder de indruk van het vele onderzoek en de kwaliteit daarvan, zoals door KWR. Veel van wat we doen is daardoor goed wetenschappelijk onderbouwd en daardoor loopt Nederland voorop in de mondiale ‘waterwereld’. Er is enorm veel inhoudelijke deskundigheid, dat kom ik elke keer weer tegen. Dat geeft een trots gevoel. Ik zeg gevoel, want het is lastig om te zeggen dat je trots bent op iets waar je zelf nog maar zo kort aan meewerkt.’

Zijn er zaken die WML anders gaat doen de komende jaren?

‘Als ik ja zeg, kan het lijken alsof we heel veel dingen niet hebben gedaan en als ik nee zeg, lijkt het alsof we stilstaan. En beide kloppen niet. Dus mijn antwoord is: van allebei een beetje. Zo moeten wij onze infrastructuur op orde blijven houden. Dat deden we al en we weten dat de opgave komende jaren groot is: de leidingen uit de naoorlogse bouwpijk zijn aan vervanging toe en de klimatologische veranderingen zijn een feit en tevens onzeker.’

‘Zo’n tien, twintig jaar geleden onderhield je als drinkwaterbedrijf je netwerk. En je zette in op het beschermen van de bronnen die onder druk stonden. Dat was je primaire taak. Maar na drie hete en droge zomers is er razendsnel een nieuw thema bijgekomen. De gevolgen van klimaatontwikkelingen voor de drinkwatersector tonen ons de urgentie van deze situatie. Dit vraagt om anticiperen

‘WE MOETEN VOORAL ONZE GEZAMENLIJKE BELANGEN CENTRAAL STELLEN’

zonder dat je precies weet waarop. We moeten in ieder geval blijven investeren. Of dat nu in infrastructuur is, in nieuwe technologieën of in educatie en communicatie. Ook moeten we beslissen of we onze productiecapaciteit kunnen vergroten, alternatieve bronnen kunnen aanboren of nieuwe technologieën kunnen ontwikkelen. We zitten nu midden in dat proces met elkaar.’

De kern raken

Droogte is volgens Nelissen niet iets wat alleen een drinkwaterbedrijf heeft op te lossen. ‘Droogte hangt samen met je waterbeschikbaarheidsvraagstuk. Daar gaat de provincie over, die geeft de vergunningen af voor grondwaterwinning voor het drinkwater. Dat hangt ook weer samen met de waterschappen, die onder meer het loket zijn voor andere grondwatergebruikers. Daar raken wij wat mij betreft de kern: in het samen willen doen. Zo doet iedereen dat deel binnen zijn eigen bevoegdheden dat nodig is voor de transitie van het systeem.’

‘Hier pakt WML heel graag haar rol. Die zal vaak indirect zijn, omdat we hierin geen bevoegdheden hebben. Wel kunnen wij bewustwordingscampagnes ontwikkelen over hoe wij allemaal zuiniger met water kunnen omgaan. Maar wettelijk kunnen wij dat niet afdwingen. WML heeft immers een zorg-, aansluit- en leverplicht op het gebied van drinkwater, dat is onze primaire taak. Wij zijn dus afhankelijk van elkaar: van partners met weer andere taken en bevoegdheden. Daarin ben ik een groot voorstander van openheid naar elkaar toe, onze uitdagingen onder ogen zien en het elkaar daarin meenemen. Niet alleen op provinciaal niveau, maar ook op landelijk niveau. Dus initiatieven als de Klimaattafel zijn fantastisch, omdat dat gemeenten, Rijkswaterstaat, provincies, WML en Waterschap Limburg samenbrengt.’

‘Never a dull moment’

Nelissen is zich wel bewust van de onderlinge verschillen van de regio’s. ‘Het maakt veel uit of je drinkwater levert in een provincie met veel natuur, groene landschappen en tuinen of in een stedelijk gebied met veel steen. Dan heb je andere uitdagingen. Maar uiteindelijk hebben al die regio’s en provincies met dezelfde bevoegde gezagen te maken. En daarom is het van belang dat we met elkaar op één lijn zitten. Ik merk dat we daarin op de goede weg zitten. Daarnaast speelt de economie een rol, die veranderd is door de coronacrisis. Wat dat allemaal met zich meebrengt weten we nog niet. De demografische krimp in Limburg was ooit voorspeld, maar laat nog steeds op zich wachten. Daar heb je als drinkwaterbedrijf ook allemaal mee te maken.’

Met al deze uitdagingen voelt Nelissen zich helemaal op haar plek binnen WML: ‘Never a dull moment’, zegt ze lachend.

Toekomstproof watersysteem: vier directeuren aan het woord

Door de droogte in de afgelopen paar jaren, staan het watersysteem en de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwaterbronnen sterk in de belangstelling. De eind van dit jaar te verschijnen Beleidsnota Drinkwater moet duidelijk maken hoe de toekomstige drinkwatervoorziening duurzaam wordt verzekerd. We laten in dit artikel vier directeuren van waterbedrijven aan het woord om de uitdagingen op het vlak van beschikbaarheid en kwaliteit van bronnen te schetsen waar zij in de praktijk mee te maken hebben. Waar lopen zij tegenaan en hoe speelt hun bedrijf daarop in? En wat verwachten zij van de nieuwe beleidsnota?

Jelle Hannema – Vitens

De Beleidstafel Droogte heeft aanbevelingen gedaan om te komen tot een 'klimaatbestendig drinkwaterbeleid' en verbetering van de robuustheid van de drinkwatervoorziening; hoe vult u dat begrip in voor uw drinkwaterbedrijf?

'We zijn hier, samen met onze partners in deze regio, hard mee bezig. Vooral in Twente en de Achterhoek, waar de droogte enorm heeft toegeslagen. Samen kijken we hoe we in de toekomst voor een klimaatbestendig en klimaatrobuust watersysteem kunnen zorgen; dit moet in elkaars verlengde liggen. Dat zijn hele taaie processen waar diverse partijen mee gemoed zijn en verschillende belangen samenkomen. Voor het drinkwaterbelang, het landbouwbelang en het natuurbelang levert dat soms kruispunten op.'

Herinrichting van ons watersysteem

'Op lokaal niveau kijken we of we water beter kunnen vasthouden. Maar dat vraagt om een structurele aanpak van de fundamentele herinrichting van ons watersysteem. En daar hebben we, in samenwerking met de waterschappen, de provincies en de natuur- en land-

bouwpartijen, tijd voor nodig. Op korte termijn moeten we ervoor zorgen dat we water kunnen blijven leveren in met name de droge gebieden. Daar waar het water het schaars is, zien we de hoogste groei van het waterverbruik. Dat is een trend die opvalt, maar die het probleem alleen maar vergroot. Maar aan de andere kant: het helpt ook om de urgentie te verhogen. Op die korte termijn hebben we echter wel met een serieus probleem te maken. Dan kun je niet anders dan extra wincapaciteit op de bestaande winningen realiseren. Op de lange termijn wil je fundamenteel anders naar het watersysteem kijken en de plek daarin van waterwinning ten behoeve van drinkwater. Dan zou daar wel eens een andere oplossing uitkomen dan wat je nu doet voor de korte termijn, en dat is wel een dilemma.'

Onderdeel hiervan is in ieder geval de zoektocht naar diversificatie van bronnen; hoe krijgt dat binnen uw bedrijf concreet vorm?

'We kijken samen met de provincie en de waterschappen naar een soort herverkaveling van de bronnen. Om dáár water te winnen waar de impact op het watersysteem het laagst is. Daarvoor kun-

‘WIJ MAKEN ONS VEEL ZORGEN OVER DE WATER- BESCHIKBAARHEID’

nen we bij een aantal bestaande winningen niet doorgaan met de omvang van de huidige onttrekkingen. Vitens wil als grondwaterbedrijf vooral uitgaan van de duurzame bron. Dat kan in de ene situatie prima grondwater zijn, omdat het watersysteem daar voldoende robuust is. In een andere situatie concludeer je dat de duurzame bron oppervlaktewater is. Uiteindelijk moet je hoofddoel duurzame en robuuste waterwinning zijn en leid je de bronnenkeuze daarvan af. Op die manier zijn we bezig met die bronnendiversificatie.’

Wat ziet u in het algemeen als grote uitdagingen waar het gaat om het verzekeren van de zoetwaterbeschikbaarheid (NB onderscheid tussen grondwater en oppervlaktewater)?

‘In hoge zandgronden is het heel moeilijk om water vast te houden. Als er in bepaalde gebieden geen neerslag is, heeft dit een enorme impact op de grondwaterstand. In perioden van droogte onttrekken wij meer water en dat heeft invloed op de grondwaterstand. De boeren beregenen dan hun akkers en ook dat heeft daar invloed op. Wij maken ons daarom veel zorgen over de waterbeschikbaarheid. We willen water winnen in een duurzame en een klimaatbestendige context. Een aantal locaties blijkt echter onvoldoende klimaatbestendig te zijn, dus die uitdaging is gigantisch. En wij voelen ons daar medeverantwoordelijk voor. Wij kijken wat we vanuit de drinkwaterpositie kunnen doen om ervoor te zorgen dat we weer naar een stabiele en klimaatbestendige situatie gaan in met name die droge gebieden. Maar er zijn ook gebieden die laag liggen, waar we diep winnen, waar die uitdagingen voor ons heel beperkt dan wel nihil zijn. Die heb je gelukkig ook.’

Naast beschikbaarheid van water gaat het ook om de kwaliteit van de bronnen; die staat onder toenemende druk (Nationale analyse waterkwaliteit); wat zijn uw grote uitdagingen?

‘Als grondwaterbedrijf hebben we altijd te maken met een najeffect. Het water dat wij oppompen is meestal al een behoorlijke tijd onderweg. De grootste opgave die wij zien waar het gaat om waterkwaliteit, is nitraat in de grond in de landbouwgebieden waar wij winnen. En waterkwaliteit en waterkwantiteit gaan hand in hand. Waar weinig water valt en waar het gewas die nitraten slechter opneemt, is een hogere uitspoeling. En ook medicijnresten komen bij ons in de bron, dus dat geeft ook weer een extra druk op de waterkwaliteit. Het waterkwantiteitsprobleem versterkt het

waterkwaliteitsprobleem. Aan de voorkant moet de samenleving die stroom verontreiniging dichten. Die urgentie van de schone bron blijft onverminderd.’

Eigen put

‘Een ander probleem, met name hier in het oosten, is dat veel particulieren en boeren hun eigen put slaan. Boeren besproeien hun land met oppervlaktewater of vanuit een eigen bron, en steeds meer particulieren kiezen ook voor een eigen bron. Maar uiteindelijk komt het allemaal uit hetzelfde systeem, dus dat is een zorgelijke ontwikkeling. Om daar grip op te krijgen en de mindset daarop te veranderen, zou het Rijk zich dit moeten aantrekken. Als iedereen voor zichzelf gaat, wordt het systeem uitgekleeft. Daar moet een heldere governance voor komen, hoe het met de verantwoordelijkheden zit en dat daarop wordt geacteerd.’

Eind 2020 komt de nieuwe Beleidsnota Drinkwater; die brengt onder andere in kaart wat ‘andere’ beleidsterreinen moeten bijdragen om de drinkwatervoorziening te verzekeren; wat moet volgens u zeker aan de orde komen?

‘Waterkwaliteit, de klimaatverandering en de droge perioden. We moeten echt zorgen dat de afspraken die in de Kaderrichtlijn vastliggen worden uitgevoerd. Ik verwacht dan ook dat de minister daar een heldere uitspraak over doet. Maar daarnaast: hoe gaan we het watersysteem klimaatbestendig maken? Die winning vindt plaats in een breder systeem en dat vraagt aanpakken in concepten die verder gaan dan regionale verantwoordelijkheid. Hoe kijkt de minister aan tegen die fundamentele vraagstelling? En wat gebeurt er binnen de landbouw en met ruimtelijke keuzes? Ik verwacht dat ze in de beleidsnota ook het Rijk daarin positioneert. Bovendien heeft ze te maken met zoveel partijen dat ze niet zo lang kan wachten. Ik denk dat vanwege de urgentie van die vraag en de mate van behoefte aan fundamentele keuzes, de minister daar een uitspraak over moet doen. We kunnen niet doen of we er met een paar bijstellingen wel mee weggomen. Er zijn structurele ingrepen nodig, denk daarbij ook aan de WACC. De extra investeringsopgaven om de drinkwatervoorziening robuust en klimaatbestendig te maken, vragen ruimte voor investeringen. De huidige WACC-systematiek dreigt daar onvoldoende ruimte voor te bieden. Daarom is aanpassing nodig. Ik ben erg benieuwd hoever de minister daarin gaat, zonder onze eigen verantwoordelijkheid weg te poetsen.’

‘ER ZIJN STRUCTURELE INGREPEN NODIG’

EVIDES MAAKT WATER W

Annette Ottolini – Evides

De Beleidstafel Droogte heeft aanbevelingen gedaan om te komen tot een 'klimaatbestendig drinkwaterbeleid' en verbetering van de robuustheid van de drinkwatervoorziening; hoe vult u dat begrip in voor uw drinkwaterbedrijf?

'Evides heeft een diversiteit aan bronnen: oppervlaktewater uit de Maas en het Haringvliet, grondwater en duinwater. Door continu te werken aan bronbescherming en te investeren in technische oplossingen maken wij het systeem robuuster.'

'We hebben bijvoorbeeld de morfologie (de vorm van de bodem van het bekken) van De Gijster, een van onze drie spaarbekkens in de Biesbosch, geoptimaliseerd. Voor het zuiverende effect is het namelijk van belang dat het bekken overal de juiste diepte heeft. Daar bereik je een betere en constantere waterkwaliteit mee én een verbeterde leveringszekerheid door een grotere benutbare watervoorraad.'

Investing en bronbescherming

'We investeren ook in de innamecapaciteit bij de Bergse Maas waarmee we het bekkensysteem vullen. Als het hele innamepompstation en alle leidingen klaar zijn, kunnen we de bekkens acht keer sneller aanvullen. Het Haringvliet is ook een belangrijke bron van ons. Daarom hebben we in voorbereiding op het Kierbesluit (de Haringvlietsluizen worden op een kier gezet als de waterstand op het Haringvliet lager is dan op zee) ons innamepompstation verlegd.'

'En we doen natuurlijk veel aan bronbescherming; we werken mee aan het samenwerkingsverband Schone Maaswaterketen en we hebben ook in het buitenland goede contacten over de bescherming van het Maaswater. Door kennis van de gebruikers en een continue monitoring van het hele stroomgebied langs de Maas, willen we een nauwkeurige waterbalans bij hoge en lage afvoeren kunnen opstellen. Dus we werken aan technische oplossingen en tegelijkertijd door samenwerking aan bronbescherming.'

Onderdeel hiervan is in ieder geval de zoektocht naar diversificatie van bronnen; hoe krijgt dat binnen uw bedrijf concreet vorm?

‘We hebben diverse bronnen: grondwater, duinwater en oppervlaktewater en we werken bij het beheer samen met onze partners. Een mooi voorbeeld is de Brabantse Wal. Daar werken we samen met de gebiedspartners aan een robuust watersysteem met herstel van natuurwaarden. We hebben in 2014 een convenant gesloten om gezamenlijk maatregelen te nemen om het water beter vast te houden. Bijvoorbeeld door het bufferen en het terugbrengen van het afstromend gebiedseigen water. We hebben een alternatieve route aangelegd om de meren in het gebied te vullen met oppervlaktewater. Door het vervangen van naaldbomen in loofbomen worden terreinen heringericht waardoor de verdamping van water kan worden teruggedrongen.’

Mooie samenwerking

‘Een ander mooi voorbeeld van een project waarin we samenwerken is waterwingebied Ossendrecht. Dit gebied maakt onderdeel uit van het internationale natuurgebied Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide, totaal zo'n 250 hectare. In deze samenwerking heeft de provincie ook een belangrijke rol gespeeld. Met elkaar kijken we hoe we de waterhuishouding in het gebied zodanig krijgen dat alle functies optimaal benut kunnen worden. Als je elkaars belangen begrijpt en je sluit een convenant af, dan kom je ook verder. Daarmee kun je tegenstellingen overbruggen en werken aan een robuust watersysteem én aan het herstel van natuurwaardes. Het is heel bijzonder dat we elkaar hierin hebben gevonden.’

Wat ziet u in het algemeen als grote uitdagingen waar het gaat om het verzekeren van de zoetwaterbeschikbaarheid (NB onderscheid tussen grondwater en oppervlaktewater)?

‘De grootste uitdaging is: zorg dat je je watersysteem aanpast. Er is een systeemverandering nodig van het snel afvoeren van water naar het opvangen en bergen van water. Zowel voor oppervlaktewater als voor water in de bodem. Het is een grote uitdaging om dat in Nederland samen met anderen (drinkwater, industrie, agrariërs, natuur en inwoners) voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat je

heel goed kijkt naar wat de technische oplossingen kunnen zijn. Maar uitdagingen zijn ook de eerdergenoemde bronbescherming en de bewustwording van het watergebruik. Net als de andere waterbedrijven hebben wij een campagne ontwikkeld: ‘Bewust met drinkwater’. Daarin geven we praktische besparingstips: van korter douchen tot het hergebruiken van het water in zwembadjes. Bij Evides Industriewater zetten we zoveel mogelijk in op hergebruik van water. Het afvalwater van rioolwaterzuiveringsinstallaties gebruiken we als bron om water voor de industrie van te maken. De industrie staat ook open voor circulaire oplossingen. Onze intentie is om zoveel mogelijk hierop in te zetten.’

Naast beschikbaarheid van water gaat het ook om de kwaliteit van de bronnen; die staat onder toenemende druk (Nationale analyse waterkwaliteit); wat zijn uw grote uitdagingen?

‘Als drinkwatersector zeggen we: ‘Wat er niet in zit, hoeft er ook niet uit’. Daarom treft iedereen maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de bronnen niet achteruitgaat. Het weer wordt grilliger met perioden van droogte. Daardoor komt er minder water door de rivieren naar ons toe. Er worden wel antropogene stoffen geloosd, dus worden de concentraties in tijden van lage afvoeren hoger. Daarom is de samenwerking met alle gebruikers van de Maas zo essentieel. Er zijn internationale afspraken over de Maas met België en Frankrijk, en die moeten ook met Duitsland komen. Vanuit het ministerie wordt daar al actie op ondernomen. Dat moet ook, want bij ons innamepunt bij de Maas komt 30% vanuit de Roer (Duitsland) via Roermond de Maas in, dus dat is een hele belangrijke bron voor ons.’

Eind 2020 komt de nieuwe Beleidsnota Drinkwater; die brengt onder andere in kaart wat ‘andere’ beleidsterreinen moeten bijdragen om de drinkwatervoorziening te verzekeren; wat moet volgens u zeker aan de orde komen?

‘Bij de verlenging van vergunningen van lozingen op het oppervlaktewater moet nóg meer rekening met de drinkwaterbelangen worden gehouden. Het is al wel een verbetering dat drinkwaterbedrijven betrokken worden bij de afgifte van individuele vergunningen. Daarbij moet ook worden gekeken naar de waterbezikbaarheid. Het is wel belangrijk dat er steeds gemeten en gemonitord wordt, zodat er door het bevoegd gezag snel gehandeld kan worden als er iets aan de hand is. Dus wij pleiten voor transparantie over lozingen van de industrie. Wanneer je inzicht hebt in die lozingen kun je verontreinigingen sneller opsporen en het verkort eventuele innamestops en draagt daarmee bij aan de leveringszekerheid. Maar dat vereist een internationale benadering.’

**‘ALS JE ELKAARS BELANGEN
BEGRIJPT, DAN KOM
JE OOK VERDER’**

Roelof Kruize - Waternet

De Beleidstafel Droogte heeft aanbevelingen gedaan om te komen tot een 'klimaatbestendig drinkwaterbeleid' en verbetering van de robuustheid van de drinkwatervoorziening; hoe vult u dat begrip in voor uw drinkwaterbedrijf?

'Eerlijk gezegd hebben wij niet zoveel last van de droogte. Wij maken bij twee productielocaties drinkwater van oppervlaktewater. Bij Leiduin, waar we Rijnwater in de duinen infiltreren, en bij Weesperkarspel, waar we oppervlaktewater uit de Loenderveense Plas gebruiken. Wij hebben tijdens de droogte niet zo'n flinke toename van de vraag naar drinkwater gehad als de andere waterbedrijven. Dat heeft vooral te maken met het grootstedelijke karakter van ons gebied. Tijdens de lockdown was er zelfs minder vraag naar water, doordat de toeristenbranche in Amsterdam op z'n gat lag en Schiphol dichtging.'

'We hebben een zogeheten en gros-levering van drinkwater aan vooral PWN en in kleinere mate aan Dunea. Deze zomer hebben we extra water geleverd aan PWN. Inmiddels is de waterconsumptie

weer op het normale niveau terug. Wij hebben dus niet te maken met een sterk fluctuerende vraag en wij hebben ruim voldoende capaciteit. Het is uiteraard wel aan te raden om altijd verstandig om te gaan met drinkwater.'

Onderdeel hiervan is in ieder geval de zoektocht naar diversificatie van bronnen; hoe krijgt dat binnen uw bedrijf concreet vorm?

'Om minder afhankelijk te zijn van onze twee bronnen willen we water uit een derde bron kunnen betrekken. Waternet is een watercyclusbedrijf; we zijn niet alleen verantwoordelijk voor drinkwater maar ook voor oppervlaktewater, rioolwater en afvalwater. Er loopt nu een proef of we het brakke kwelwater van de Horstermeerpolder in het Vechtplassengebied kunnen gebruiken. Dat water is daar duizenden jaren geleden opgeslagen, dus er zit geen enkele verontreiniging in, alleen zout. Het brakke water wordt nu in de zomer op het omringende oppervlaktewater geloosd, waardoor dat ook brak wordt. Daar heeft de landbouw last van. Om de kwaliteit van het oppervlaktewater dan weer te verbeteren, spoelen we dat jaarlijks door met ruim 100 miljoen kubieke meter IJsselmeerwater. Maar het is natuurlijk zonde om daarvoor de zoetwatervoorraad van

heel Nederland te gebruiken. Met een proefinstallatie die we van Brabant Water hebben overgenomen, kunnen we het water behandelen met membranen. De eerste resultaten van de proefboringen zijn veelbelovend.'

Wat ziet u in het algemeen als grote uitdagingen waar het gaat om het verzekeren van de zoetwaterbeschikbaarheid (NB onderscheid tussen grondwater en oppervlaktewater)?

'De hoeveelheid water die we uit de bron bij de Loenderveense Plas halen is gelimiteerd, dus daar kunnen we niet meer uithalen. Maar misschien kunnen we die hoeveelheid wel verlagen als het experiment met dat brakke water slaagt. Dan kun je dat water ook voor andere doeleinden gebruiken. Nederland heeft een traditie om al het water zo snel mogelijk naar zee weg te pompen. Maar we moeten anders gaan denken, we moeten het water meer gaan vasthouden. De brakke grondwatervoorraad die we in West-Nederland hebben, laten we tot nu toe onbenut. We gaan onderzoeken of we dat kunnen gebruiken.'

Hoogwaardige drinkwatervoorziening

'In de actuele discussies hoor je wel eens pleidooien voor restricties aan het watergebruik en eventueel voor prijsdifferentiatie. Ik ben daar niet voor. We hebben een hele hoogwaardige drinkwatervoorziening in Nederland en ik vind het niet verstandig als we de indruk wekken dat het drinkwater misschien op rantsoen moet worden gezet. Ik begrijp dat er soms voor de korte termijn een probleem is. Maar als het gaat om de langere termijn kun je water uit verschillende bronnen halen en zelfs van afvalwater drinkwater maken. Ik vind dat voor ons, als publieke dienstverleners, de klantvraag centraal moet staan en daar passen geen restricties bij. Bovendien heeft de klant niet of nauwelijks alternatieven voorhanden om zijn auto mee te wassen, de tuin te sproeien of het toilet mee door te spoelen. We willen toch niet dat particulieren zelf een bron gaan slaan? Ook prijsdifferentiatie vind ik geen goed idee. Al vaak is aangetoond dat prijsverhoging nauwelijks leidt tot waterbesparing. Het is een basisvoorziening die toegankelijk moet zijn voor iedereen. Laten we dus vooral investeren in water vasthouden in natte tijden en zorgen dat we aan de klantvraag blijven voldoen.'

Naast beschikbaarheid van water gaat het ook om de kwaliteit van de bronnen; die staat onder toenemende druk (Nationale analyse waterkwaliteit); wat zijn uw grote uitdagingen?

'Door lozingen van stoffen zoals GenX en pyrazool maken we ons zorgen over de waterkwaliteit in de Rijn en in de Maas. We hebben gelukkig een heel robuust systeem, maar wat als er meer van dit soort milieuvreemde stoffen komen? We hebben in de jaren negentig een probleem gehad met het zuiveringssysteem dat onvoldoende robuust bleek. Daar hebben we toen actieve kool geïnstalleerd. De Rijn is onze belangrijkste bron, maar we vragen ons af in hoeverre die flow voldoende blijft. Duitsland heeft ook last van een watertekort. Als de Roer niet meer voldoende afvoert op de Maas, dan wordt de flow van de Maas te klein. In de Rijn speelt dat probleem nu nog minder, maar ook daar kan het kritisch worden. Het internationale overleg dat wij hebben met RIWA (samenwerkingsverband van Nederlandse waterleidingbedrijven, die oppervlaktewater gebruiken voor de bereiding van drinkwater) en IAWR (het Internationaal Samenwerkingsverband van Waterleidingbedrijven in het Rijnstroomgebied) is daarom heel belangrijk voor ons.'

Eind 2020 komt de nieuwe Beleidsnota Drinkwater; die brengt o.a. in kaart wat 'andere' beleidsterreinen moeten bijdragen om de drinkwatervoorziening te verzekeren; wat moet volgens u zeker aan de orde komen?

'De belastingdruk op drinkwater is wel erg hoog aan het worden. De overheid zoekt na de coronacrisis naar nieuwe aanvullende middelen. Maar water is een primaire levensbehoefte, dus blijf van dat drinkwater af.'

Aquathermie

'Een ander belangrijk punt is de energietransitie die we met elkaar doormaken. Wij zijn nadrukkelijk aan het kijken of we daar met aquathermie een rol in kunnen spelen. Amsterdam wil in 2050 aardgasvrij zijn en dat lukt alleen als 20-25% van de woningen in de stad met een laagtemperatuur warmtenet gaan werken waarbij aquathermie de bron is. We experimenteren daar inmiddels mee. Er ligt nu een voorstel om Strandeiland in Amsterdam-IJburg volledig met aquathermie te gaan verwarmen. We koelen ook met aquathermie, bijvoorbeeld het bloedplasma van bloedbank Sanquin. Dus ik zie voor aquathermie een enorme kans. Tegelijkertijd staat de wet- en regelgeving dit in de weg. Hier moeten meer mogelijkheden voor komen, want dan kan er een belangrijke maatschappelijke functie worden toegekend aan ons drinkwater.'

'IK ZIE VOOR AQUATHERMIE EEN ENORME KANS'

Riksta Zwart – Waterbedrijf Groningen

De Beleidstafel Droogte heeft aanbevelingen gedaan om te komen tot een 'klimaatbestendig drinkwaterbeleid' en verbetering van de robuustheid van de drinkwatervoorziening; hoe vult u dat begrip in voor uw drinkwaterbedrijf?

'Waterbedrijf Groningen is zowel op strategisch als op tactisch en operationeel niveau actief op dat gebied. Vanaf 2016 zet Waterbedrijf Groningen al in op het vergroten van haar operationele en strategische reserves. Dit behelst een zoektocht naar nieuwe bronnen en de mogelijkheden van uitbreiden van bestaande winvergunningen. Daarnaast zetten we in op de watertransitie in Groningen. Een van de mogelijke oplossingen betreft alternatieve bronnen voor de industrie. Voor de borging van de kwaliteit van onze bronnen zijn er de gebiedsdossiers en de uitvoeringsprogramma's. Inzake waterbeschikbaarheid werken we via het regionale bestuurlijk overleg nauw samen met de noordelijke provincies en waterschappen. Feitelijk komt het erop neer om continu met betrokkenen in gesprek te zijn over de ontwikkelingen en met elkaar de goede inhoudelijke dialoog te voeren.'

Hergebruik

'We hebben van doen met klimaatverandering, zoetwatertekorten en een toenemende drinkwatervraag. Voor de watertransitie waar we op inzetten, hebben we een routekaart ontwikkeld: de kaart naar de watertransitie. Die geldt niet alleen voor consumenten, maar ook voor industriële grootverbruikers. Ons beleid is om geen nieuwe industriële grootverbruikers meer op het drinkwaternet aan te sluiten. Samen met de provincie Groningen, waterschappen en Groningen Seaports zetten we voor nieuwe industriële klanten, maar ook voor bestaande klanten, in op alternatieve bronnen en hergebruik van het water van de industrie. Bijvoorbeeld oppervlaktewater uit kanalen, effluent (gezuiverd rioolwater) en hergebruik van bestaande stromen. Dat doen we via North Water, het industriewaterbedrijf dat we samen met Evides hebben. Daarin investeren we veel.'

Ondergrondse opslag

'Voor drinkwater gebruiken we ook oppervlaktewater, zoals uit de Drentse Aa, maar grondwater is toch wel onze preferente bron. Grondwater proberen we zoveel mogelijk in te zetten voor de productie van drinkwater. Voor de industrie zoeken we naar alterna-

tieve bronnen, zoals oppervlaktewater, hergebruik en cascadering. Met de provincie en de waterschappen onderzoeken we ook of we zoet water grootschalig ondergronds kunnen opslaan. Om te gebruiken als een soort 'back-up' voor oppervlaktewater ten tijde van droogte. Maar dat project, COASTAR, staat bij ons nog in de kinderschoenen. Binnen het programma 'Vergroten Operationele en Strategische Reserves' zijn we met de provincies Drenthe en Groningen en met de WMD in gesprek om te zoeken naar nieuwe bronnen en naar uitbreidingsmogelijkheden van bestaande vergunningen. In dat kader kijken we ook of een meer flexibele inzet van onze bestaande en nieuwe vergunningen mogelijk is.'

'Voor de lange termijn (strategische reserves) moeten we een groei van 25 procent ten opzichte van de huidige drinkwatervraag op kunnen vangen. Dit is een landelijke opgave vanuit STRONG. Aansluitend op ons programma voor het vergroten van de operationele en strategische reserves haken we ook aan bij landelijke initiatieven zoals FRESHEM. Met FRESHEM willen we in kaart brengen waar zoet en zout water zit en waar de kleilagen en de gaten in de kleilagen. Dat is voor ons van belang, omdat een groot gedeelte van onze provincie last heeft van het brakke water. Er is maar een beperkt aantal gebieden waar zoet water beschikbaar is voor winning.'

Vraagscenario's

'De speerpunten die de drinkwaterbedrijven via Vewin hebben ingebracht in de Beleidstafel Droogte en de Beleidsnota Drinkwater bespreken we ook met de provincie; hoe we deze kunnen vertalen naar onze regio. Daarbij kijken we dus ook naar drinkwaterbesparing en naar hergebruik. En voor de lange termijn zijn we bezig met het ontwikkelen van een adaptief en flexibel ontwerp voor het leidingnet. Streven is daarbij om ons leidingnet zodanig te ontwerpen dat we daarmee zowel robuust als flexibel zijn, om de toekomstige vraagscenario's aan te kunnen. Daarbij moet het systeem kunnen omgaan met groei, krimp, toename van het piekverbruik en nieuwe bronnen waarvan de locatie nog niet in alle gevallen duidelijk is.'

Onderdeel hiervan is in ieder geval de zoektocht naar diversificatie van bronnen; hoe krijgt dat binnen uw bedrijf concreet vorm?

'We richten ons op alternatieve bronnen, in plaats van drinkwater voor de industrie: oppervlaktewater of hergebruik RWZI-effluent (gezuiverd afvalwater uit rioolwaterzuiveringsinstallaties) om het drinkwater te ontlasten. Dat kan ook omdat we op dat vlak actief zijn met ons industriewaterbedrijf North Water. We hebben al een aantal grote klanten van water op maat uit alternatieve bronnen voorzien. Voor drinkwater kijken we naar nieuwe bronnen of mogelijke uitbreiding op bestaande winlocaties.'

Wat ziet u in het algemeen als grote uitdagingen waar het gaat om het verzekeren van de zoetwaterbeschikbaarheid (NB onderscheid tussen grondwater en oppervlaktewater)?

'We zijn zeker niet de enige die daar behoefte aan heeft en de belangen zijn groot. Voor de lange termijn is de industriewatervraag in Groningen lastig te voorspellen. Dat heeft ook met de economie te maken; komen er grote spelers bij die veel water gaan verbruiken of niet? Dat resulteert in een grote bandbreedte op onze vraagprognoses voor de industrie, waarbij de reactietermijnen kort zijn en lastig te voorspellen. Voor de havens wordt rekening gehouden

met een groeiscenario van 30 miljoen kuub in de komende dertig jaar, dat is bovenop de huidige industriewatervraag. Dat is een forse opgave voor alle stakeholders in de regio.'

'In droge perioden zijn we voor oppervlaktewater deels afhankelijk van water uit het IJsselmeer. Daar zijn meerdere gegadigden voor en soms staan we achter in de rij. Een goede samenwerking met al die partijen uit de waterketen is voor ons essentieel, zodat er ook over de provinciegrenzen heen gekeken wordt. Je moet goede gesprekken over die belangen voeren. Zoet grondwater en zoet oppervlaktewater is beperkt beschikbaar en de toename van de vraag is naar verwachting erg groot. Planvormingstrajecten om de zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten duren lang, omdat je te maken hebt met veel stakeholders en diverse belangen.'

Naast beschikbaarheid van water gaat het ook om de kwaliteit van de bronnen; die staat onder toenemende druk (Nationale analyse waterkwaliteit); wat zijn uw grote uitdagingen?

'De kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater staat onder invloed van antropogene stoffen (chemische stoffen waarmee het oppervlakte- en grondwater door menselijk toedoen wordt belast). Ondanks de goede bescherming van onze bronnen vinden we nog wel sporen van metabolieten: bestrijdingsmiddelen of geneesmiddelen in het water. Gelukkig wel in hele lage concentraties, dus de drinkwaterveiligheid is niet in het gedrang, maar het zit er wel in. Dat zien we bijvoorbeeld in het oppervlaktewater van de Drentse Aa, een oppervlaktewaterwinningsgebied waar tegenwoordig veel bollenteelt voorkomt. We maken ons zorgen over het hoge gewasbeschermingsmiddelengebruik. We zijn één van de uitvoeringspartners van het programma Nationaal Park Drentsche Aa. In het overlegorgaan vragen wij ook aandacht voor bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Waterbedrijf Groningen zet verder, door middel van de gebiedsdossiers en de bijbehorende uitvoeringsprogramma's, in op de versterking van het grondwaterbeschermingsbeleid.'

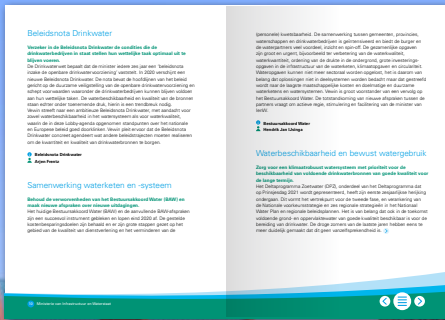
Eind 2020 komt de nieuwe Beleidsnota Drinkwater; die brengt onder andere in kaart wat 'andere' beleidsterreinen moeten bijdragen om de drinkwatervoorziening te verzekeren; wat moet volgens u zeker aan de orde komen?

'Voor Groningen is met name waterbeschikbaarheid, de conditie van de drinkwaterinfrastructuur en bronbescherming van belang. Beschikbaarheid en bronbescherming staan heel hoog in het vaandel. Blijven investeren in de drinkwaterinfrastructuur is van belang om de drinkwatervoorziening ook voor de toekomst goed neer te zetten. Daarvoor is voldoende financiële armslag binnen wet- en regelgeving nodig. We zitten met ons watertransitieplan op een weg waarbij we de routes met alle stakeholders hier in de omgeving proberen te bewandelen. Het is niet altijd gemakkelijk om de afspraken gestand te doen of te realiseren, maar we vinden daar vruchtbaar gehoor. Het belang van drinkwater wordt zeer wel erkend!'

**'WORDT DE VOLGENDE
CRISIS EEN WATERCRISIS?'**

Ministerie van
Infrastructuur
en Waterstaat

Beleidsnota Drinkwater

Verspreiden in de Beleidsnota Drinkwater de resultaten van de
aanpak van de waterkwaliteit en de beschikbaarheid van
water.

Samenwerking waterketen en -systemen

Beleidsnota Drinkwater

Waterbeschikbaarheid en bevast watergebruik

Beleidsnota Drinkwater

Ministerie van
Landbouw,
Natuur en
Voedselkwaliteit

Risicoanalyse rondon klimaatadaptatie

Beleidsnota Drinkwater

Beleidsnota Drinkwater

Beleidsnota Drinkwater

Vewin Lobby-agenda 2020-2021

Samen aan de slag voor een toekomstbestendige drinkwatervoorziening

Op de derde dinsdag van september, bij de start van het parlementaire jaar, presenteerde Vewin de Lobby-agenda 2020-2021. In deze agenda staan de standpunten van Vewin over belangrijke dossiers die het komende politieke jaar op de agenda staan. Deze standpunten geven richting aan de belangenbehartiging van Vewin, die zich in de kern richt op het scheppen en handhaven van goede voorwaarden voor de drinkwatersector.

Hans de Groene, directeur Vewin: 'Voor de drinkwatersector is heel belangrijk dat in het komende parlementaire jaar een nieuwe Beleidsnota Drinkwater verschijnt. De in mei 2020 gepubliceerde Nationale analyse waterkwaliteit heeft de eerder door KWR en Vewin getrokken conclusie bevestigd: de kwaliteit van de bronnen staat onder toenemende druk. Daarnaast vraagt het verzekeren van toekomstige beschikbaarheid van voldoende zoet water een fundamentele hervorming van het watersysteem. Een ambitieuze Beleidsnota Drinkwater met een heldere (uitvoerings)agenda voor alle relevante beleidstrajecten en stakeholders is dan ook hoognodig. De nieuwe nota moet expliciet maken welke inspanningen er vanuit beleidsterreinen buiten het drinkwaterdomein nodig zijn

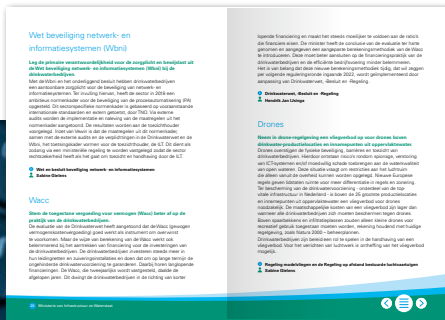
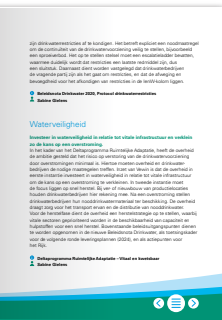
om te komen tot een toekomstbestendige drinkwatervoorziening. Het waarborgen van de kwaliteit en kwantiteit van de bronnen van ons drinkwater moet daarbij de rode draad zijn.'

Standpunten in Lobby-agenda

De standpunten van de drinkwatersector over de nieuwe Beleidsnota Drinkwater en andere belangrijke dossiers vindt u in de Lobby-agenda. Vewin formuleert deze standpunten in nauwe samenspraak met haar leden: de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven. In dit artikel is een aantal standpunten uitgelicht.

Via www.vewin.nl is de Lobby-agenda 2020-2021 te downloaden. Daarin leest u een uitgebreider overzicht van de standpunten van Vewin.

Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni)

Leg de primaire verantwoordelijkheid voor de zorgplicht en bewijslast uit de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) bij de drinkwaterbedrijven.

Met de Wbni en het onderliggend besluit hebben drinkwaterbedrijven een aantoonbare zorgplicht voor de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen. Ter invulling hiervan heeft de sector in 2018 een ambitieus normenkader voor de beveiliging van de procesautomatisering (PA) opgesteld. Dit sectorspecifieke normenkader is gebaseerd op vooraanstaande internationale standaarden en extern getoetst, door TNO. Via externe audits worden de implementatie en naleving van de maatregelen uit het normenkader aangetoond. De resultaten worden aan de toezichthouder voorgelegd. Inzet van Vewin is dat de maatregelen uit dit normenkader, samen met de externe audits en de verplichtingen in de Drinkwaterwet en de Wbni, het toetsingskader vormen voor de toezichthouder, de ILT. Dit dient als zodanig via een ministeriële regeling te worden vastgelegd, zodat de sector rechtszekerheid heeft als het gaat om toezicht en handhaving door de ILT.

Samenwerking op het gebied van cybersecurity

Maak nadere samenwerkingsafspraken op basis van bestaande verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

De digitale dreiging voor de nationale veiligheid houdt aan, aldus het Cybersecuritybeeld 2020. Publiek-private samenwerking is dan ook essentieel. Hiervoor zijn de bestaande wettelijke kaders, met sectoraal toezicht en handhaving, én vertrouwen tussen partijen randvoorwaardelijk. Het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) is een kennisautoriteit op het gebied van dreigingsinformatie, die van groot belang is voor vitaal om de juiste (beveiligings)maatregelen te treffen. De vitale sectoren zijn en blijven verantwoordelijk voor beveiliging en incidentrespons, met toezicht en handhaving door de sectorale toezichthouders. Voor een optimale samenwerking zijn nadere werkafspraken tussen het NCSC, de vitale sectoren en toezichthouders noodzakelijk. Er dient in gezamenlijkheid een escalatiepad te worden opgesteld voor situaties waarin bij ernstige kwetsbaarheden beveiligingsadviezen niet of niet voldoende zouden worden opgevolgd door vitaal. De eerste stap is escalatie tussen NCSC en het vitale bedrijf, waarbij het bedrijf ingaat op de uitkomsten van de eigen risicoanalyse die leidend is voor te nemen maatregelen. In het uiterste geval kan de toezichthouder waar nodig maatregelen afdwingen, in geval van drinkwater de ILT. Structureel oefenen met elkaar is van belang om de werkafspraken te toetsen op effectiviteit, voor begrip voor elkaars positie en voor kennis van elkaars processen.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Beleidsnota Drinkwater

Versterken in de beleidsnota Drinkwater de voorstellen om de drinkwaterkwaliteit te verbeteren...

Beleidsnota Drinkwater

Waterbeschikbaarheid en bewust watergebruik

Dit jaar met klimaatdoelstellingen met plukken voor de beschikbaarheid van voldoende drinkwaterbronnen...

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Risicodialogen rondom klimaatadaptatie

Beleidsnota Drinkwater is de beleidsnota van de Tweede Nota Drinkwater...

Drinkwaterrestricties

Dit is een samenvatting van de drinkwaterrestricties en de algemene principes...

Uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie Duurzame Gewasbeschermingsmiddelen

Bescherm drinkwaterbronnen tegen verontreiniging met bestrijdingsmiddelen.

Uit onderzoek van KWR (2018, 2019) blijkt dat gewasbeschermingsmiddelen nog steeds in normoverschrijdende concentraties worden aangetroffen in drinkwaterbronnen. De tussenevaluatie van het PBL van de Tweede nota duurzame gewasbescherming (2019) laat zien dat het doel om in 2023 nagenoeg geen normoverschrijdingen meer te hebben in drinkwaterbronnen bij ongewijzigd beleid waarschijnlijk niet wordt gehaald. Uit de Nationale analyse waterkwaliteit (2020) blijkt dat de Kaderrichtlijn Water-doelen nog niet in zicht zijn. Daarnaast zijn er zorgen over het 'vergrijzen' van het grondwater, omdat er steeds meer verschillende stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen op steeds grotere diepte in het grondwater worden aangetroffen. Er is daarom extra inzet nodig om de doelen van de Tweede nota (in 2023) en de KRW (in 2027) te kunnen halen en verdere verontreiniging van het grondwater tegen te gaan. In de Toekomstvisie duurzame gewasbescherming 2030 is afgesproken dat emissies van gewasbeschermingsmiddelen verder moeten worden teruggebracht naar nagenoeg nul in 2030. Een daadkrachtige uitvoering van het bijbehorende uitvoeringsprogramma is daarom cruciaal, met focus op de bescherming van drinkwaterbronnen. Om de doelen van de Tweede nota en de KRW te kunnen halen, moet ook ingezet worden op een verbetering van het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen (onder andere meer systeemgericht), en op bewustwording, toezicht en handhaving in de omgeving van drinkwaterbronnen.

Vertrouwelijke informatiedeling

Richt 'trusted channels' in tussen overheid en vitale sectoren.

Staatelijke actoren zijn een steeds grotere bedreiging voor de belangen van de Nederlandse staat. Het schaden van deze belangen zou onder andere via verstoring van de vitale processen kunnen plaatsvinden. De overheid verwacht dat de vitale infrastructuur, waaronder de drinkwatersector, zich weerbaarder maakt tegen deze dreigingen. Hiervoor is tijdige informatievoorziening inclusief handelingsperspectief vanuit de overheid nodig om de juiste maatregelen te kunnen treffen en te rechtvaardigen. Eén van de obstakels bij informatiedeling is dat hoog geclassificeerde dreigingsinformatie alleen onder strenge voorwaarden kan worden gedeeld. Het delen van dergelijke informatie kan alleen plaatsvinden als er onderling vertrouwen is tussen de overheid en vitale sectoren. Vewin pleit ervoor om naast de reguliere informatie-uitwisseling, 'trusted channels' te realiseren voor het delen van geclassificeerde (dreigings)informatie door alle overheidsinstanties met vitale sectoren. Hiertoe zou per sector of vitaal bedrijf een Security Liaison Officer aangesteld kunnen worden.

de droom van een waterrijke toekomst...
 de droom van een waterrijke toekomst...
 de droom van een waterrijke toekomst...

**Ministerie van
Binnenlandse
Zaken en
Koninkrijksrelaties**

Europe

Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (WNI)

De Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (WNI) is de...
 Wet van 27 september 2017 (Wet 2017-233)

WACC
 De wetgeving voorziet in een vergoeding van de kosten van...
 De wetgeving voorziet in een vergoeding van de kosten van...

Bestuurlijke afspraken Bodem

Stel het treffen van maatregelen verplicht wanneer bodemverontreinigingen drinkwaterbronnen bedreigen.

In een belangrijk deel van het grondwater voor drinkwaterbereiding worden verontreinigingen aangetroffen veroorzaakt door bodemverontreiniging. Het wettelijk instrumentarium voor bodemverontreiniging is vastgelegd in de Aanvullingswet bodem en het Aanvullingsbesluit bodem bij de Omgevingswet. Deze regelgeving moet een kader bieden voor verplichte aanpak van de resterende bodemverontreinigingen wanneer die een waterwinning voor drinkwater bedreigen. De verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen dient bij de provincies te liggen. Het Bodemconvenant tussen overheden en bedrijfsleven, dat loopt tot eind 2020, bevat afspraken over de (spoed)aankpak van de nu bekende verontreinigingsgevallen. Vewin dringt aan op een zorgvuldige uitvoering van het Bodemconvenant en adequate maatregelen voor bedreigde waterwinningen. Na afloop van deze spoedoperatie blijft nog een groot aantal ernstige verontreinigingsgevallen in de bodem achter. De eventuele aanpak van deze historische bodemverontreinigingen wordt in de toekomst gekoppeld aan ruimtelijke ontwikkelingen. Een herziening van het Bodemconvenant moet als actie bevatten te verkennen in welke mate bodemverontreinigingen die niet als ‘ernst en spoed’ classificeren een bedreiging vormen voor de drinkwatervoorziening. Voor deze gevallen moet geborgd zijn dat afdoende maatregelen worden genomen om drinkwaterwinningen te beschermen.

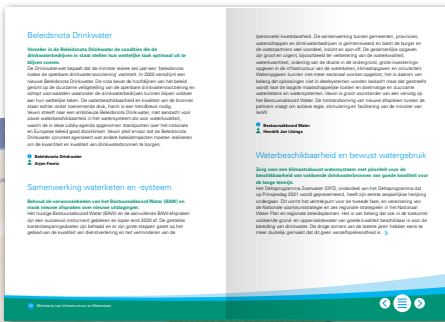
WACC

Stem de toegestane vergoeding voor vermogen (WACC) beter af op de praktijk van de drinkwaterbedrijven.

De evaluatie van de Drinkwaterwet heeft aangetoond dat de WACC (gewogen vermogenskostenvergoeding) goed werkt als instrument om overwinst te voorkomen. Maar de wijze van berekening van de WACC werkt ook belemmerend bij het aantrekken van financiering voor de investeringen van de drinkwaterbedrijven. De drinkwaterbedrijven investeren steeds meer in hun leidingnetten en zuiveringsinstallaties en doen dat om op lange termijn de ongehinderde drinkwatervoorziening te garanderen. Daarbij horen langlopende financieringen. De WACC, die tweejaarlijks wordt vastgesteld, daalde de afgelopen jaren. Dit dwingt de drinkwaterbedrijven in de richting van korter lopende financiering en maakt het steeds moeilijker te voldoen aan de ratio's die financiers eisen. De minister heeft de conclusie van de evaluatie ter harte genomen en aangegeven een aangepaste berekeningsmethodiek van de WACC te introduceren. Deze moet beter aansluiten op de financieringspraktijk van de drinkwaterbedrijven en de efficiënte bedrijfsvoering minder belemmeren. Het is van belang dat deze nieuwe berekeningsmethodiek tijdig, dat wil zeggen per volgende reguleringsronde ingaande 2022, wordt geïmplementeerd door aanpassing van Drinkwaterwet, -besluit en -regeling.

Ministerie van
Infrastructuur
en Waterstaat

Beleidsnota Drinkwater

Verzekeren in de Beleidsnota Drinkwater de condities die de drinkwaterbedrijven in staat stellen hun wettelijke taak optimaal uit te blijven voeren.

Samenwerking waterketen en -systeem

Waterbeschikbaarheid en bevast watergebruik

De Drinkwaterwet bepaalt dat de minister iedere zes jaar een 'beleidsnota inzake de openbare drinkwatervoorziening' vaststelt.

Ministerie van
Landbouw,
Natuur en
Voedselkwaliteit

Risicoanalyse rondonder klimaatadaptatie

Beleidsnota Drinkwater 2020

Drinkwaterrestricties

De Drinkwaterwet bepaalt dat de minister iedere zes jaar een 'beleidsnota inzake de openbare drinkwatervoorziening' vaststelt.

Nieuwe planperiode Kaderrichtlijn Water

Geef in de nieuwe KRW-plannen prioriteit aan de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen, inclusief nieuwe bedreigingen en de invloed van klimaatverandering.

De kwaliteit van drinkwaterbronnen – het grond- en oppervlaktewater – staat onder toenemende druk, aldus de Nationale analyse waterkwaliteit. Bestaande en nieuwe bedreigingen zoals nitraat, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten, industriële stoffen, bodemverontreiniging en klimaatverandering verhinderen voldoende verbetering of leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit. Dit vergt meer inspanningen om schoon drinkwater te maken. De doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) moeten in 2027 worden gehaald; deze zijn nog lang niet binnen bereik.

De KRW verplicht lidstaten om iedere zes jaar stroomgebiedbeheerplannen (SGBP-en) vast te stellen, met resterende opgaven en bijbehorende maatregelen. Eind 2020 moeten de ontwerp SGBP-en gereed zijn voor de periode tot 2027. Dan wordt ook het ontwerp Nationaal Water Programma (NWP) vastgesteld met daarin de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de daarbij behorende aspecten van het nationale ruimtelijke beleid. Het is van belang dat de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen, conform de door de Tweede Kamer aangenomen motie Moorlag (nr. 35300-XII-70), prioriteit krijgt in de SGBP-en en in het NWP, om de KRW-doelen in 2027 te kunnen halen. Daarnaast moet – in lijn met artikel 7 van de KRW – worden ingezet op verlagings- op termijn – van de zuiveringsinspanning. Hiervoor is een samenhangende aanpak nodig, waarbij sectoraal beleid met een relatie met waterkwaliteit (bijv. landbouw, industrie, huishoudens) beter afgestemd wordt op het waterkwaliteitsbeleid. Alle KRW-plannen opgeteld moeten zorgen dat de doelen gehaald worden, en het moet duidelijk zijn welke overheid welke bijdrage hieraan moet leveren.

Beleidsnota Drinkwater

Verzekeren in de Beleidsnota Drinkwater de condities die de drinkwaterbedrijven in staat stellen hun wettelijke taak optimaal uit te blijven voeren.

De Drinkwaterwet bepaalt dat de minister iedere zes jaar een 'beleidsnota inzake de openbare drinkwatervoorziening' vaststelt. In 2020 verschijnt een nieuwe Beleidsnota Drinkwater. De nota bevat de hoofdlijnen van het beleid gericht op de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening en schept voorwaarden waaronder de drinkwaterbedrijven kunnen blijven voldoen aan hun wettelijke taken. De waterbeschikbaarheid en kwaliteit van de bronnen staan echter onder toenemende druk, hierin is een trendbreuk nodig. Vewin streeft naar een ambitieuze Beleidsnota Drinkwater, met aandacht voor zowel waterbeschikbaarheid in het watersysteem als voor waterkwaliteit, waarin de in de Lobby-agenda opgenomen standpunten over het nationale en Europese beleid goed doorklinken. Vewin pleit ervoor dat de Beleidsnota Drinkwater concreet agendeert wat andere beleidstrajecten moeten realiseren om de kwantiteit en kwaliteit van drinkwaterbronnen te borgen.

De afbouw van de afvalstoffenverwerking is een belangrijk onderdeel van de afvalstoffenwetgeving. Het is belangrijk om te weten dat de afvalstoffenwetgeving niet alleen de afvalstoffenverwerking reguleert, maar ook de afvalstoffenverwerking zelf. Dit betekent dat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert. Dit is belangrijk omdat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert. Dit is belangrijk omdat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert.

Waterveiligheid
 In de afvalstoffenwetgeving is het belangrijk om te weten dat de afvalstoffenwetgeving niet alleen de afvalstoffenverwerking reguleert, maar ook de afvalstoffenverwerking zelf. Dit betekent dat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert. Dit is belangrijk omdat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert.

Waterveiligheid
 In de afvalstoffenwetgeving is het belangrijk om te weten dat de afvalstoffenwetgeving niet alleen de afvalstoffenverwerking reguleert, maar ook de afvalstoffenverwerking zelf. Dit betekent dat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert. Dit is belangrijk omdat de afvalstoffenwetgeving ook de afvalstoffenverwerking zelf reguleert.

**Ministerie van
Binnenlandse
Zaken en
Koninkrijksrelaties**

Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni)

De Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) is de belangrijkste wet op het gebied van de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen. De Wbni is bedoeld om de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen te verbeteren en de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen te verbeteren. De Wbni is bedoeld om de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen te verbeteren en de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen te verbeteren.

Europe

Mijnbouwwet in de Tweede Kamer

Sluit mijnbouwactiviteiten en geothermie uit in gebieden voor de waterwinning.

Mijnbouwactiviteiten en winning van aardwarmte zijn risicovol voor het grondwater. Door de energietransitie neemt het spanningsveld met het gebruik van de ondergrond voor de drinkwatervoorziening toe. In de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) zijn gebieden voor de drinkwatervoorziening slechts ten dele uitgesloten voor mijnbouwactiviteiten. In door de provincies aangewezen intrekgebieden en ook onder de gebieden voor de waterwinning moet mijnbouw aanvullend worden uitgesloten. Dit moet in de AMvB's Mijnbouwwet en Omgevingswet worden vastgelegd. In de uitwerking van STRONG wijzen provincies en drinkwaterbedrijven aanvullende strategische voorraden (ASV's) aan voor de toekomstige drinkwatervoorziening. Daarbij wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met ontwikkelingen inzake geothermie. Functiescheiding met mijnbouw en geothermie moet hier het uitgangspunt zijn. Om ook elders te borgen dat verontreiniging van grondwater door mijnbouw wordt voorkomen, zijn aanvullende technische eisen voor boringen noodzakelijk. Deze verplichtingen moeten in regelgeving worden verankerd. Bij mijnbouwwerken moet daarnaast altijd monitoring van het diepe grondwater worden voorgeschreven om eventuele lekkages van boorputten op te kunnen sporen.

Delta-aanpak Waterkwaliteit

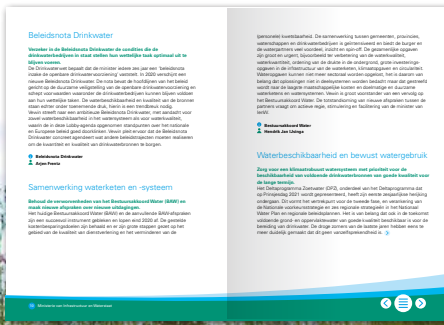
Zorg voor bestuurlijke afspraken die effectief bijdragen aan verbetering van de waterkwaliteit.

De minister van IenW heeft in 2018 'Versnellingstafels' ingericht om via concrete maatregelen het tempo te verhogen in de verbetering van de waterkwaliteit. Voor Vewin heeft dit initiatief prioriteit. Het is essentieel de doelen van de KRW voor drinkwaterbronnen te halen, inclusief de aanpak van nieuwe bedreigingen zoals opkomende stoffen en klimaatverandering. De urgentie van concrete afspraken en maatregelen is hoog voor de drinkwatersector. De versnellingstafels hebben een looptijd van twee jaar.

Daarom moeten er eind 2020 goede, bestuurlijk verankerde afspraken liggen die effectief bijdragen aan verbetering van de waterkwaliteit. Ook moet duidelijk zijn hoe het bestuurlijk overleg in het kader van de Delta-aanpak Waterkwaliteit wordt voortgezet.

Ministerie van
Infrastructuur
en Waterstaat

Beleidsnota Drinkwater

Verscher in de Beleidsnota Drinkwater de voorstellen de de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven.
De Drinkwaterwet bepaalt dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat de drinkwaterketen moet laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven.

gevoelens vooraf. De samenwerking tussen gemeenten, provincies, waterschappen en drinkwaterbedrijven is gebaseerd op het idee dat burgers en bedrijven niet moeten betalen voor het water. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven.

Waterbeschikbaarheid en bewust watergebruik

Dit voorstel voor waterbeschikbaarheid en bewust watergebruik is gebaseerd op het idee dat burgers en bedrijven niet moeten betalen voor het water. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven.

Ministerie van
Landbouw,
Natuur en
Voedselkwaliteit

Risicoanalyse rondom klimaatadaptatie

Beleidsnota Drinkwater
De Drinkwaterwet bepaalt dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat de drinkwaterketen moet laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven.

Drinkwaterrestricties

Dit is een voorstel voor de Drinkwaterwet. De Drinkwaterwet bepaalt dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat de drinkwaterketen moet laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven. Dit wordt bereikt door de drinkwaterketen te laten werken samen met de drinkwaterbedrijven.

Onderzoek PFAS in drinkwaterbronnen

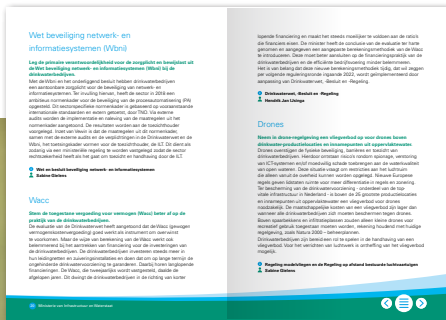
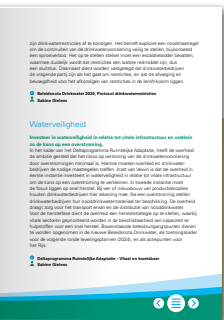
Ontwikkel een strategie voor aanpak van PFAS-verontreinigingen die drinkwaterbronnen bedreigen.

Water bestemd voor de drinkwatervoorziening is een zeer kwetsbare functie. De kwaliteit van onze drinkwaterbronnen staat in toenemende mate onder druk. PFAS vormen hierbij een belangrijk risico. Huidige zuiveringen verwijderen deze stoffen niet of nauwelijks. Voorkómen moet worden dat PFAS in drinkwaterbronnen terechtkomen. Inzet op emissiereductie van PFAS aan de bron is daarvoor noodzakelijk. Vewin vindt het van belang dat zo snel mogelijk onderzocht wordt wat de ernst en omvang is van de verontreiniging van bodem en grondwater met PFAS en welke bedreigingen deze oplevert voor drinkwaterbronnen. Er moet een adequate strategie ontwikkeld worden met beschermende maatregelen op plaatsen waar PFAS leiden tot bedreiging van drinkwaterbronnen. Voor een juiste beoordeling van de vraag of maatregelen ter bescherming van grondwaterbronnen voor drinkwater nodig zijn, is het gewenst dat de Indicatieve Niveaus voor Ernstige Verontreiniging (INEV's) voor PFAS gelijkgesteld worden aan de indicatieve richtwaarden die voor deze stoffen gelden in het drinkwater zelf. Om verergering van knelpunten te voorkomen dient het verbod op toepassing van niet-gebiedseigen PFAS-houdende grond en bagger in grondwaterbeschermingsgebieden uit het tijdelijk handelingskader te worden verbreed naar alle 'gebieden voor de drinkwatervoorziening': waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, en reserves voor de toekomst.

Samenwerking waterketen en -systeem

Behoud de verworvenheden van het Bestuursakkoord Water (BAW) en maak nieuwe afspraken over nieuwe uitdagingen.

Het huidige Bestuursakkoord Water (BAW) en de aanvullende BAW-afspraken zijn een succesvol instrument gebleken en lopen eind 2020 af. De gestelde kostenbesparingsdoelen zijn behaald en er zijn grote stappen gezet op het gebied van de kwaliteit van dienstverlening en het verminderen van de (personele) kwetsbaarheid. De samenwerking tussen gemeenten, provincies, waterschappen en drinkwaterbedrijven is geïntensiveerd en biedt de burger en de waterpartners veel voordeel, inzicht en spin-off. De gezamenlijke opgaven zijn groot en urgent, bijvoorbeeld ter verbetering van de waterkwaliteit, waterkwantiteit, ordening van de drukte in de ondergrond, grote investeringsopgaven in de infrastructuur van de waterketen, klimaatopgaven en circulariteit. Wateropgaven kunnen niet meer sectoraal worden opgelost; het is daarom van belang dat oplossingen niet in deelsystemen worden bedacht, maar dat gestreefd wordt naar de laagste maatschappelijke kosten en doelmatige en duurzame waterketens en watersystemen. Vewin is groot voorstander van een vervolg op het Bestuursakkoord Water. De totstandkoming van nieuwe afspraken tussen de partners vraagt om actieve regie, stimulering en facilitering van de minister van IenW.

Belastingplan

Verlaag de belastingdruk op drinkwater.

Drinkwater is van essentieel belang voor de volksgezondheid en hygiëne. Het is een gezonde eerste levensbehoefte die bovendien duurzaam is: het wordt zonder plasticverpakking en zonder vrachtwagenkilometers aan huis afgeleverd. Het is van maatschappelijk belang dat iedereen toegang heeft tot drinkwater zonder financiële belemmeringen. Al langere tijd slagen drinkwaterbedrijven erin de (reële) kostprijs van de productie en levering van drinkwater te laten dalen door toenemende efficiëntie. Echter, door stijgende belastingen verdampt het voordeel voor de consument. Inmiddels wordt de prijs van drinkwater voor bijna 30% bepaald door belastingen zoals de Belasting op Leidingwater (BoL), de grondwaterheffing, precario en de recent verhoogde btw. De regering moet kiezen voor gezond en duurzaam drinkwater en stoppen met drinkwater steeds duurder te maken dan nodig is. Vewin pleit daarom voor verlaging van de belastingdruk op drinkwater als eerste levensbehoefte door een verlaging van de Belasting op Leidingwater.

De Europese Green Deal – werk in uitvoering

Ondanks dat de Europese Unie voor ongekende uitdagingen staat door de COVID-19-crisis, wordt de Europese Green Deal die de Europese Commissie eind vorig jaar presenteerde verder uitgewerkt. Enkele initiatieven zijn weliswaar met enige vertraging gelanceerd, maar de Commissie ziet de transitie naar een duurzame, klimaatneutrale economie als essentieel om uit de coronacrisis te komen. Dit doorzettingsvermogen van de Commissie wat betreft Europees klimaat- en milieubeleid is positief voor de drinkwatersector en de bescherming van drinkwaterbronnen.

De huidige Europese Commissie van Ursula von der Leyen heeft ervoor gekozen om de hoogste prioriteit te geven aan het klimaat en milieu, en wil een radicale verandering in Europa teweegbrengen. Om zichzelf en de EU-lidstaten te begeleiden in deze duurzame transitie, is de Commissie onder de paraplu van de Green Deal de afgelopen maanden gestart met het publiceren van verschillende actieplannen, strategieën, wetgevingsvoorstellen en subsidiemaatregelen.

Zero pollution ambition

De Commissie zal met nieuwe voorstellen het klimaat- en milieubeleid fors ambitieuzer en strikter maken, om haar zogenaamde 'zero pollution ambition' in de praktijk te kunnen brengen. Voor de drinkwaterbedrijven zijn een aantal van deze initiatieven van bijzonder belang. Het gaat om de 'Van boer tot bord strategie', de duurzaamheidsstrategie voor chemische stoffen, de nieuwe klimaatadaptatiestrategie en het actieplan om vervuiling van lucht, water en bodem tot nul terug te brengen.

'Van boer tot bord strategie'

In het voorjaar presenteerde de Commissie reeds de 'Van boer tot bord strategie'. Met deze strategie wil de Commissie de hele voedselketen van boer tot bord verduurzamen en hiermee de impact van de voedselproductie op het milieu en klimaat verminderen. Zo wil de Commissie dat in 2030 het gebruik, de risico's en afhankelijkheid van chemische bestrijdingsmiddelen met 50% moeten zijn verminderd. Om dit te bereiken wil de Commissie de EU-wetgeving over het duurzaam gebruik van pesticiden herzien. Ook wijst de Commissie in de strategie op het probleem van te hoge nutriëntenconcentraties in oppervlaktewater afkomstig uit de landbouw. Om dit tegen te gaan wil de Commissie de opnamecapaciteit van meststoffen met 50% verbeteren, wat volgens de Commissie zal leiden tot 20% minder gebruik van meststoffen in 2030. De Commissie komt volgens planning in 2021 met nadere voorstellen hiervoor, waaronder een actieplan voor verbeterd nutriëntenbeheer.

Duurzaamheidsstrategie voor chemische stoffen

Dit najaar presenteert de Europese Commissie een strategie voor duurzaam gebruik van chemische stoffen. Met deze strategie wordt een grote stap gezet richting een van de hoofddoelen van de Green Deal: het streven om vervuiling tot nul terug te brengen voor een gifvrij milieu. Binnen de Commissie is er nog discussie over hoe ambitieus deze strategie moet worden. Daarbij moet besloten worden of de Commissie wil gaan voor een aanpak gericht op preventie, het minimaliseren van blootstelling aan chemische stoffen en het verbieden van de schadelijkste stoffen, of voor een op risico gebaseerde aanpak in combinatie met 'slimme regulering' (waar het management van risico's en minder regeldruk voor de industrie onderdeel van is). De strategie zal in ieder geval ingaan op het duurzaam ontwerp van chemicaliën, combinatie-effecten en het versterken van de EU-regelgeving zoals REACH (EU-Verordening over de Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen). Ook transparantie over chemische stoffen zal terugkomen in deze strategie.

De Commissie wil ook nadrukkelijk kijken of ze PMT-stoffen (persistente, mobiele, toxische stoffen) kan classificeren als zeer zorg-

wekkende stoffen onder REACH. Voor de aanpak van PFAS-stoffen zoals GenX wil de Commissie een apart actieplan opstellen vanuit deze strategie. Hierbij is het nog de vraag of de Commissie daadwerkelijk zal voorstellen om niet-essentieel gebruik van PFAS-stoffen te verbieden, waartoe het Europees Parlement in een resolutie van voor de zomer wel opriep. Wel is duidelijk dat de Commissie PFAS-stoffen als groep wil behandelen, bijvoorbeeld in waterwetgeving en wetgeving rond industriële emissies.

Klimaatadaptatiestrategie

Naast het nemen van mitigatiemaatregelen om de opwarming van de aarde tegen te gaan, is het ook noodzakelijk dat landen zich aanpassen aan de klimaatverandering. Om de Europese lidstaten te helpen bij het beter beschermen van hun burgers en economieën tegen de gevolgen van klimaatverandering, komt de Europese Commissie in het eerste kwartaal van 2021 met een nieuwe EU-klimaatadaptatiestrategie. De Commissie wil dat lidstaten de landelijke strategische klimaatadaptatieplannen onderling afstemmen, zodat bijvoorbeeld wordt nagedacht over kwantitatief waterbeheer en de mogelijke effecten op benedenstroomse lidstaten.

Vervuiling tot nul terugbrengen

Later in 2021 wil de Europese Commissie dan het actieplan presenteren om vervuiling van lucht, water en bodem tot nul terug te brengen. Dit actieplan zal het bronbeleid in Europa moeten verbeteren met als doel EU-burgers en het milieu beter te beschermen. In de Green Deal staat dat de EU de vervuiling van lucht, water en bodem en consumentenproducten beter dient te monitoren, rapporteren, voorkomen en verhelpen. Een groot deel van dit actieplan zal zich daarom richten op het terugdringen van vervuiling in grond- en oppervlaktewater. Het zal ideeën en voorstellen bevatten om de emissie van nutriënten, chemische bestrijdingsmiddelen, schadelijke chemicaliën, stedelijk en industrieel afvalwater en andere nieuwe afvalstromen aan te pakken, zoals medicijnresten en microplastics. Daarnaast ligt de focus op een betere bescherming van de bodem. Dit is goed nieuws voor de drinkwatersector; een gezonde bodem is immers van groot belang voor de kwaliteit van onze grond- en oppervlaktewateren.

Positie Vewin

Vewin onderschrijft het streven van de Commissie om vervuiling tot nul terug te brengen om te komen tot een gifvrij milieu. Onder andere de duurzaamheidsstrategie inzake chemische stoffen kan hier een belangrijke rol in spelen. Het classificeren van PMT-stoffen zoals GenX als zeer zorgwekkende stoffen in REACH zou een zeer goede stap zijn om drinkwaterbronnen beter te kunnen beschermen tegen dergelijke gevaarlijke verontreinigingen. Vewin ondersteunt het treffen van maatregelen om vervuiling van opkomende stoffen, zoals chemische stoffen, microplastics en geneesmiddelen, aan te pakken. Net als de Europese Commissie vindt Vewin het essentieel om nationale strategische plannen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid te toetsen aan de hand van robuuste klimaat- en milieucriteria waaruit een hoger ambitieniveau moet blijken met betrekking tot het verminderd gebruik van bestrijdingsmiddelen, meststoffen en antibiotica. Ook de 'Van boer tot bord strategie' dient hieraan bij te dragen.

Het Waterpaspoort van...

Naam: Maurits von Martels

Leeftijd: 59

Functie: Tweede Kamerlid CDA en melkveehouder

Aantal glazen kraanwater per dag:

'Ik houd er altijd bewust rekening mee om voldoende te drinken op een dag. Voor mijn gevoel kom ik dan ook ruimschoots aan de aanbevolen twee liter.'

Op het gebied van water ben ik trots op:

'De manier waarop wij in ons land door de eeuwen heen met water zijn omgegaan. Gezien het feit dat bijna een derde van ons land onder de zeespiegel ligt, vergt dit nogal wat 'aquamanagement' om een en ander in goede banen te leiden.'

Ik heb iets met water omdat:

'Als melkveehouder ben ik sterk afhankelijk van neerslag. Zeker op onze droogtegevoelige percelen merk ik dat water van levensbelang is.'

Mijn speerpunt voor het waterbeleid is:

'Niet alleen zorgen voor een goede waterafvoer, maar ook anticiperen op klimaatverandering. Dat betekent verstandig en duurzaam gebruik van bodem en grondwater.'

Als ik aan water denk, dan:

'...is er het besef van het grote belang hiervan. Het watervraagstuk is een mondiale opgave die alle andere overstijgt, maar hopelijk ook verbindt!'

Achterspiegel

Geef drinkwaterbedrijven voldoende ruimte om te investeren

De gemiddelde vermogenskostenvoet (weighted average cost of capital, afgekort als WACC) bepaalt de maximaal toegestane gemiddelde vergoeding aan de vermogensverstrekkers van drinkwaterbedrijven. De Drinkwaterwet bepaalt dat de drinkwaterbedrijven niet meer dan dat maximum mogen verwerken in hun tarieven. De bedoeling van deze maatregel is om 'overwinsten' te voorkomen. De minister heeft in het najaar van 2019 de WACC voor drinkwaterbedrijven voor de periode van 2020-2021 vastgesteld op 2,75 procent. Daarmee is de WACC, na eerdere verlagingen, nog verder verlaagd.

De evaluatie van de Drinkwaterwet heeft aangetoond dat de WACC goed werkt als instrument om overwinst te voorkomen. Maar de wijze van berekening van de WACC werkt ook belemmerend bij het aantrekken van financiering voor de investeringen en maakt het moeilijk om te voldoen aan de ratio's die financiers eisen. De drinkwaterbedrijven investeren steeds meer in hun leidingnetten en zuiveringsinstallaties en doen dat om een toekomstbestendige drinkwatervoorziening te garanderen. Daarbij horen langlopende financieringen. De dalende WACC dwingt de drinkwaterbedrijven in de richting van korter lopende financiering. De minister heeft toegezegd de berekeningswijze onder de loep te willen nemen.

De drinkwaterbedrijven betogen al jaren dat de toegepaste berekeningsmethodiek niet aansluit bij de manier waarop de drinkwaterbedrijven zijn gefinancierd. Vewin vindt het noodzakelijk dat er een oplossing komt voor de onwenselijke effecten en bepleit dat de nieuwe berekeningsmethodiek tijdig, dat wil zeggen per volgende reguleringsronde ingaande 2022, wordt geïmplementeerd door aanpassing van Drinkwaterwet, -besluit en -regeling.